

RAAP-RAPPORT 1757

**Archeologische monumentenzorg in de
gemeente Oost Gelre**

Bijlagen 1 t/m 5

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Oost Gelre

Titel: Archeologische monumentenzorg in de gemeente Oost Gelre; Deel 1: startnota archeologische monumentenzorg; Deel 2: toelichting op de archeologische landschappen- en beleidskaart

Status: eindversie

Datum: 17 oktober 2008

Auteurs: *drs. F. de Roode (deel 1) & drs. K.J. van den Berghe (deel 2)*

Projectcode: OGBA

Bestandsnaam: RA1757-OGBA_deel1.doc & RA1757-OGBA_deel2.doc

Projectleider: drs. K.J. van den Berghe

Projectmedewerkers: ing. L.B. Stelwagen

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 28088

Autorisatie: drs. H.F.A. Haarhuis & drs. F. de Roode

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. telefoon: 0294-491 500

Leeuwendeldseweg 5b telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2008

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

INHOUD

- 137 **Bijlage 1 Vindplaatsencatalogus**
- 165 **Bijlage 2 Catalogus van AMK-terreinen**
168 Bijlage 2b Gebouwde monumenten
- 171 **Bijlage 3 Catalogus van onderzoeksmeldingen**
- 199 **Bijlage 4 Overzicht van de door de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde
uitgevoerde onderzoeken**
- 223 **Bijlage 5 Schema planontwikkeling bij bodemingrepen**

BIJLAGE 1 VINDPLAATSENCATALOGUS

RAAPcatalogusnummer 1

ARCHIS-waarnemingsnummer: 17038
toponiem: SEESINK
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 230500 / 443700
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmgsnr:**
verwerving: luchtfoto/ remote sensing **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Celtic field/raatakker
datering: IJzertijd - Romeinse Tijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 2

ARCHIS-waarnemingsnummer: 11480
toponiem: VENNEBULTEN
plaats: Wolboom **RD-coörd. (X/Y):** 232150 / 443000
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmgsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Mesolithicum - Mesolithicum
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 3

ARCHIS-waarnemingsnummer: 28658
toponiem: RABEN
plaats: Zieuwent **RD-coörd. (X/Y):** 232250 / 447750
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmgsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1993 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Neolithicum Midden - Neolithicum Laat
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 4

ARCHIS-waarnemingsnummer: 11485
toponiem: VENNEBULTEN
plaats: Wolboom **RD-coörd. (X/Y):** 232430 / 442950
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1972 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Mesolithicum - Mesolithicum
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 5

ARCHIS-waarnemingsnummer: 404749
toponiem: Looweg
plaats: Harreveld **RD-coörd. (X/Y):** 232666 / 444136
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 16032
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 16-02-2006 **overige codes:**
complex: Kasteel
datering: Nieuwe Tijd C - Nieuwe Tijd C
complex: Kasteel
datering: Nieuwe Tijd B - Nieuwe Tijd C
complex: Kasteel
datering: Nieuwe Tijd B - Nieuwe Tijd B
complex: Kasteel
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
complex: Kasteel
datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 6

ARCHIS-waarnemingsnummer: 31027
toponiem: BAAKSCHIE BEEK
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 234200 / 447580
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1972 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Vroeg B - Neolithicum Laat B
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 7

ARCHIS-waarnemingsnummer: 48516
toponiem: Rapenburgsestraat 33
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 235850 / 445050
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1968 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Bronstijd Midden - Bronstijd Laat
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 8

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21364
toponiem: RENTENIERSTRAAT 4
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 236160 / 445060
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 30-03-1991 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd A
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting:
literatuur: G.NIJS, 1992, Archeologie in Lichtenvoorde: opgraving Renteniërsstraat 4 (p. 12-20), Periodiek van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde 24

RAAPcatalogusnummer 9

ARCHIS-waarnemingsnummer: 408179
toponiem: Het Hof
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 236200 / 445150
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: onbekend **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Kasteel
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: Hulst, R.S., 1967, Lichtenvoorde, Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

RAAPcatalogusnummer 10

ARCHIS-waarnemingsnummer: 35175
toponiem: GANZENMARKT
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 236220 / 445080
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 1997 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Nieuwe Tijd C - Nieuwe Tijd C
complex: Stad
datering: Nieuwe Tijd B - Nieuwe Tijd B
complex: Stad
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd B
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd B
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 11

ARCHIS-waarnemingsnummer: 59011
toponiem: LICHTENVOORDE
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 237000 / 446000
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 10-05-2000 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Paleolithicum - Mesolithicum
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 12

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3448
toponiem: LIEVELDE
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 237000 / 448000
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 13

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3450
toponiem: TONGELDER
plaats: Tongelder **RD-coörd. (X/Y):** 237350 / 443790
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Onbekend - Onbekend
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 14

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21382**toponiem:** TONGELDEN**plaats:** Tongelder**RD-coörd. (X/Y):** 237350 / 443790**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** archeologisch: opgraving**AMK-nr:****datum:** 10-1990**overige codes:****complex:** Kasteel**datering:** Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd B**complex:** Kasteel**datering:** Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A**complex:** Kasteel**datering:** Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd A**complex:** Kasteel**datering:** Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B**complex:** Kasteel**datering:** Middeleeuwen Laat A - Nieuwe Tijd B**complex:** Kasteel**datering:** Middeleeuwen Laat A - Middeleeuwen Laat B**toelichting:****literatuur:** -

RAAPcatalogusnummer 15

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3447**toponiem:** EIMERSWEG**plaats:** Lievelede**RD-coörd. (X/Y):** 237470 / 448800**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** archeologisch: onbepaald**AMK-nr:****datum:** 9999**overige codes:****complex:** Akker/tuin**datering:** Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd**complex:** Nederzetting, onbepaald**datering:** Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd**toelichting:****literatuur:** , 1938, Opgravingen in de buurtschap Lievelede, gem. Lichtenvoorde, OMROL 19

RAAPcatalogusnummer 16

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1241
toponiem: ERVE KOTS
plaats: Erve Kots **RD-coörd. (X/Y):** 237600 / 448900
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: onbekend **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting:
literatuur: Verlinde, ad, 0, , Dissertatie

RAAPcatalogusnummer 17

ARCHIS-waarnemingsnummer: 7398
toponiem: ERVE KOTS
plaats: Lieveelde **RD-coörd. (X/Y):** 237630 / 448800
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 08-1984 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat A - Middeleeuwen Laat A
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 18

ARCHIS-waarnemingsnummer: 42660
toponiem: VRAGENDERVELD
plaats: Lieveelde **RD-coörd. (X/Y):** 237650 / 446800
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: (veld)kartering **AMK-nr:**
datum: 27-03-1976 **overige codes:**
complex: Akker/tuin
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 19

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3449
toponiem: LIEVELDE
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 237800 / 448600
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 20

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3446
toponiem: EEFSELERWEG
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 237800 / 448900
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Grafveld, onbepaald
datering: Middeleeuwen Vroeg B - Middeleeuwen Vroeg C
toelichting:
literatuur: , 1938, Opgravingen in de buurtschap Lievelede, gem. Lichtenvoorde, OMROL 19

RAAPcatalogusnummer 21

ARCHIS-waarnemingsnummer: 133698
toponiem: OUDE WINTERSWIJKSE WEG
plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 238340 / 444410
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: (veld)kartering **AMK-nr:**
datum: 03-1997 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd
toelichting:
literatuur: Thanos, C.S.I. & H.B.G. Scholte Lubberink, 1997, , RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 297

RAAPcatalogusnummer 22

ARCHIS-waarnemingsnummer: 58326
toponiem: Engel Schans
plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 238350 / 446850
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Schans
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
toelichting:
literatuur: Scholte Lubberink, H.B.G., 2000, , De Engelse schans te Vragender. Gemeente Lichtenvoorde. Een archeologisch onderzoek. 597

RAAPcatalogusnummer 23

ARCHIS-waarnemingsnummer: 52412
toponiem: Hartreize
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 238527 / 450375
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 8274
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 09-12-2004 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Mesolithicum - Middeleeuwen Laat
complex: Onbekend
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting:
literatuur: Sophie, G., R. van Lil, 2005, , ADC-rapport 335

RAAPcatalogusnummer 24

ARCHIS-waarnemingsnummer: 400685
toponiem: Hartreize II fase 3
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 238550 / 450400
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 12178
verwerving: archeologisch: proefputten/proefsleuv **AMK-nr:**
datum: 09-05-2005 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Middeleeuwen Vroeg C - Middeleeuwen Laat B
complex: Onbekend
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
toelichting:
literatuur: H.A.P. Veldman, 2005, Groenlo Hartreize II Fase 3, ADC-rapport 416

RAAPcatalogusnummer 25

ARCHIS-waarnemingsnummer: 44834
toponiem: HOLLANDSCHE SCHANS
plaats: Avest **RD-coörd. (X/Y):** 238650 / 453450
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 30-05-2001 **overige codes:**
complex: Schans
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
toelichting:
literatuur: DORST, M.C. EN E.E.A. VAN DER KUIJL, 2001, Aanvullende Archeologische Inventarisatie Hollandse Schans, Kruising Ruitersweg/Deventer Kunstweg, Gemeente Eibergen, Rapportage SyntheGra Archeologie BV

RAAPcatalogusnummer 26

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122343
toponiem: HOLLANDSCHE SCHANS
plaats: Avest **RD-coörd. (X/Y):** 238750 / 453450
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Schans
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
toelichting:
literatuur: Barends, S. & J.D.H. Harten, 1988, Historisch-geografische aspecten van het ruilverkavelingsgebied Hupsel-Zwolle, Niet van toepassing

RAAPcatalogusnummer 27

ARCHIS-waarnemingsnummer: 43884
toponiem: VRAGENDER ES
plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 239000 / 445000
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 06-1999 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 28

ARCHIS-waarnemingsnummer: 41857
toponiem: ST. JACOBSKAPEL
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 239010 / 445150
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Kapel
datering: Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 29

ARCHIS-waarnemingsnummer:
toponiem: Beltrumsestraat 60
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239068 / 451159
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 6089
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 05-2004 **overige codes:**

toelichting:
literatuur: Vemer, W.P., 1969, , Kroniek van Groenlo.

RAAPcatalogusnummer 30

ARCHIS-waarnemingsnummer: 44636
toponiem: VRAGENDER ES
plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 239200 / 445100
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 2442
verwerving: archeologisch: proefputten/proefsleuv **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting:
literatuur: KENEMANS, M.C. & H. VAN DER VELDE, 2000, Aanvullend Archeologisch Onderzoek in de Vragender es, gemeente Lichtenvoorde., ADC-rapport

RAAPcatalogusnummer 31

ARCHIS-waarnemingsnummer: 56931
toponiem: Lichtenvoorde-Vragender es
plaats: Lichtenvoorde **RD-coörd. (X/Y):** 239200 / 445200
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 2442
verwerving: archeologisch: proefputten/proefsleuv **AMK-nr:**
datum: 15-05-1999 **overige codes:**
complex: Percelering/verkaveling
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting:
literatuur: Kenemans, M.C., 2000, , ADC-rapport 44

RAAPcatalogusnummer 32

ARCHIS-waarnemingsnummer: 405189
toponiem: Oude Aaltenseweg 20
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239200 / 450040
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 12941
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 13-06-2005 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Paleolithicum - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 33

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1230
toponiem: LANDBOUWER HOLTKAMP
plaats: Avest **RD-coörd. (X/Y):** 239200 / 453200
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting:
literatuur: Verlinde, ad, 0, , Dissertatie

RAAPcatalogusnummer 34

ARCHIS-waarnemingsnummer: 405111
toponiem: Lepelstraat
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239221 / 451137
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 12527
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 08-06-2005 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat A - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 35

ARCHIS-waarnemingsnummer: 405107
toponiem: Lepelstraat
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239229 / 451111
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 12527
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 08-06-2005 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat A - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 36

ARCHIS-waarnemingsnummer: 405105
toponiem: Lepelstraat
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239230 / 451132
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 12527
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 08-06-2005 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 37

ARCHIS-waarnemingsnummer: 400519
toponiem: Kerkplein - Kloostersteeg
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239250 / 451017
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 6339
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 16-06-2004 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 38

ARCHIS-waarnemingsnummer: 27818
toponiem: GASTEVELDSDIJK
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 239280 / 447480
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1974 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Paleolithicum Midden - Paleolithicum Midden
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 39

ARCHIS-waarnemingsnummer: 45720
toponiem: VRAGENDER ES
plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 239300 / 445050
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 1999 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur: WIT, M.J.M. DE, 2000, Aanvullende Archeologische Inventarisaties in 1999: Groningen, Dronrijp, Ferwert, Sneek, Drouwen, Dwingeloo, Grollo, Norg, Ruinen, Valthe, Zuidlaren, ARC publicaties 35

RAAPcatalogusnummer 40

ARCHIS-waarnemingsnummer: 17892
toponiem: BELTRUMSESTRAAT
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239320 / 451190
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 07-1989 **overige codes:**
complex: Weg
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 41

ARCHIS-waarnemingsnummer: 47233
toponiem: RIOOLTRACE NIEUWSTAD GROENLO
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239328 / 451025
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 4737
verwerving: archeologisch: begeleiding **AMK-nr:**
datum: 09-2003 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 42

ARCHIS-waarnemingsnummer: 47231
toponiem: MARKT 9
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239340 / 451200
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 3704
verwerving: archeologisch: proefputten/proefsleuv **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 43

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: kevelderstraat
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239360 / 451126
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 7565
verwerving: archeologisch: begeleiding **AMK-nr:**
datum: 11-10-2004 **overige codes:**

toelichting:

literatuur: Soetens, L., 2004, Archeologische begeleiding Kevelderstraat Groenlo, Grontmij-rapport 68

RAAPcatalogusnummer 44

ARCHIS-waarnemingsnummer: 17891

toponiem: MARKT
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239370 / 451180
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 07-1989 **overige codes:**
complex: Stad
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd C

toelichting:

literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 45

ARCHIS-waarnemingsnummer: 57205

toponiem: Oude Borculoseweg
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239425 / 452500
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 25-06-2001 **overige codes:**
complex: Akker/tuin
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd

toelichting:

literatuur: Dorst, M., E. van der Kuijl, E. Lohof, 2001, , ADC-rapport 110, Bunschoten

RAAPcatalogusnummer 46

ARCHIS-waarnemingsnummer: 17890
toponiem: MATTELIERSTRAAT
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239440 / 451090
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 07-1989 **overige codes:**
complex: Weg
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 47

ARCHIS-waarnemingsnummer: 56031
toponiem: Zwolseweg
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239450 / 449400
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 16-07-2004 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - Middeleeuwen Vroeg
toelichting:
literatuur: Ringenier, H., 2004, Inventariserend Archeologisch onderzoek uitbreiding aardgastransportleiding Groenlo- Winterswijk (DN200), RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 1085

RAAPcatalogusnummer 48

ARCHIS-waarnemingsnummer: 406119
toponiem:
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239460 / 452476
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 30-05-2000 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Vroeg D - Middeleeuwen Laat B
toelichting:
literatuur: Oude Rengerink, J.A.M., 2000, Bedrijvenpark Achterhoek Oost, gemeenten Groenlo en Eibergen; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1), RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 596

RAAPcatalogusnummer 49

ARCHIS-waarnemingsnummer: 45201

toponiem: OUDE BORCULOSEWEG

plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239500 / 452500

gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 2434

verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**

datum: 28-06-2001 **overige codes:**

complex: Metaalbewerking/smederij

datering: Middeleeuwen Laat A - Nieuwe Tijd A

complex: Landbouw

datering: Middeleeuwen Vroeg D - Nieuwe Tijd C

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: IJzertijd - Nieuwe Tijd C

toelichting:

literatuur: KUIJL, E.E.A. VAN DER, 2001, Rapportage Historisch onderzoek Bedrijvenpark Achterhoek Oost, Gemeenten Groenlo en Eibergen, Rapportage Verhoeve Groep BV/Synthebra BV Projectnr. 171001

RAAPcatalogusnummer 50

ARCHIS-waarnemingsnummer: 133697

toponiem: VRAGENDER ESCH

plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 239525 / 444675

gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**

verwerving: archeologisch: (veld)kartering **AMK-nr:**

datum: 03-1997 **overige codes:**

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Neolithicum - Middeleeuwen Laat A

toelichting:

literatuur: Thanos, C.S.I. & H.B.G. Scholte Lubberink, 1997, , RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 297

RAAPcatalogusnummer 51

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Bedrijventerrein Laarberg

plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239750 / 453500

gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 17718

verwerving: archeologisch: proefputten/proefsleuv **AMK-nr:**

datum: 16-06-2006 **overige codes:**

toelichting:

literatuur: P. G. Alders, 2006, Onderzoek naar een circumvallatielinie in het bedrijvenpark Laarberg te Groenlo, (gemeente Oost Gelre), ADC-rapport 679

RAAPcatalogusnummer 52

ARCHIS-waarnemingsnummer: 133695
toponiem: ERVE GROOTENHUIS
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 239770 / 449210
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: (veld)kartering **AMK-nr:**
datum: 03-1997 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd
toelichting:
literatuur: Thanos, C.S.I. & H.B.G. Scholte Lubberink, 1997, , RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 297

RAAPcatalogusnummer 53

ARCHIS-waarnemingsnummer: 38461
toponiem: SPOORSTRAAT
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239780 / 450720
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: metaaldetector **AMK-nr:**
datum: 02-1998 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Vroeg B - Middeleeuwen Vroeg C
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 54

ARCHIS-waarnemingsnummer: 406117
toponiem:
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239800 / 453145
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 30-05-2000 **overige codes:**
complex: Versterking, onbepaald
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
toelichting:
literatuur: Oude Rengerink, J.A.M., 2000, Bedrijvenpark Achterhoek Oost, gemeenten Groenlo en Eibergen; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1), RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 596

RAAPcatalogusnummer 55

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Den Sliem
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 239832 / 451902
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:** 22047
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 10-04-2007 **overige codes:**

toelichting:

literatuur: Willemse.N.W., 2007, Plangebied benedenstrooms N18 te Groenlo, gemeente Oost-Gelre; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (IVO-karterin, RAAP-notitie (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam)

RAAPcatalogusnummer 56

ARCHIS-waarnemingsnummer: 40809
toponiem: KWEKERIJ MORHUTZEN
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 240125 / 451300
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 13-03-1989 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Paleolithicum - Nieuwe Tijd C

toelichting:

literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 57

ARCHIS-waarnemingsnummer: 44800
toponiem: MARVELD
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 240425 / 450575
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Kasteel
datering: Onbekend - Onbekend

toelichting:

literatuur: NUIJTEN, I.M.C., 1996, , RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 192

RAAPcatalogusnummer 58

ARCHIS-waarnemingsnummer: 991
toponiem: MARVELD
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 240900 / 450390
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 11-1972 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
complex: Kasteel
datering: Middeleeuwen Laat A - Middeleeuwen Laat A
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 59

ARCHIS-waarnemingsnummer: 133699
toponiem: ERVE LAGE SCHAAR
plaats: Vragender **RD-coörd. (X/Y):** 241025 / 443050
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 03-1997 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat A - Middeleeuwen Laat A
toelichting:
literatuur: Thanos, C.S.I. & H.B.G. Scholte Lubberink, 1997, , RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 297

RAAPcatalogusnummer 60

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122253
toponiem: SLINGE
plaats: Zwolle **RD-coörd. (X/Y):** 241650 / 449500
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Neolithicum Vroeg B - Neolithicum Vroeg B
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 61

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122342
toponiem: TICHELOVEN
plaats: Zwolle **RD-coörd. (X/Y):** 242100 / 451100
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: literatuur **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Steen-/pannenbakkerij
datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 62

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122328
toponiem: STEENOVEN OVERKAMP/DE KOERBOOM
plaats: Zwilbroek **RD-coörd. (X/Y):** 242350 / 452500
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Steen-/pannenbakkerij
datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 63

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122333
toponiem: RAYERINKSGOOT
plaats: Zwolle **RD-coörd. (X/Y):** 242600 / 449700
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: literatuur **AMK-nr:**
datum: 19-07-1994 **overige codes:**
complex: Steen-/pannenbakkerij
datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 64

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122248
toponiem: DE LEEMPUTTEN
plaats: Eibergen **RD-coörd. (X/Y):** 243000 / 451000
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1948 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Neolithicum Laat A - Neolithicum Laat A
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 65

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3274
toponiem: ZWILBROEK
plaats: Eibergen **RD-coörd. (X/Y):** 243000 / 451000
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: baggerwerk **AMK-nr:**
datum: 1948 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Neolithicum Laat A - Neolithicum Laat A
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 66

ARCHIS-waarnemingsnummer: 7073
toponiem: KRAANSWIJK
plaats: Zwolle **RD-coörd. (X/Y):** 243120 / 451520
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 01-1976 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Neolithicum Midden - Neolithicum Midden
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 67

ARCHIS-waarnemingsnummer: 122267
toponiem: KRAANSWIJK
plaats: Zwolle **RD-coörd. (X/Y):** 243120 / 451520
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1976 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Neolithicum Vroeg B - Neolithicum Midden A
toelichting:
literatuur: -

RAAPcatalogusnummer 68

ARCHIS-waarnemingsnummer:
toponiem: Israelitische begraafplaats
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 237985 / 443930
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: **overige codes:**
complex:
datering: -
complex: Grafveld, inhumaties
datering: Nieuwe Tijd C - Recent
toelichting: Tot 1850 in gebruik zijnde begraafplaats. Aangelegd in de hoop de Israelitische
gemeenschap te doen laten groeien. Begindatum onbekend. Aantal begravingen
onbekend; mogelijk slechts 1.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 69

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Rijkswerkkamp Lieveelde**plaats:** Lieveelde**RD-coörd. (X/Y):** 237675 / 446930**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** archeologisch: bureauonderzoek**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:** Nederzetting, onbepaald**datering:** Recent - Recent**toelichting:** Werkkamp voor werklozen bestaande uit enkele houten barakken, een toiletgebouw en een stenen waterinstallatiehuisje. De kampbeheerder woonde op het terrein. Het gehele kamp was omgeven door prikkeldraad. Het kamp is medio 1941 opgericht. Op 19 augustus 1942 worden 40 tot 60 Joden in het kamp ondergebracht. De Joden worden tewerkgesteld aan de nabijgelegen Huttendijk. Op 2 oktober 1942 verlaten de Joden het kamp en raakt het in verval. In 1944 wordt het toiletgebouw en het stenen waterinstallatiehuisje gesloopt. Een gedeelte van de vrijgekomen materialen zijn hergebruikt bij de herstelwerkzaamheden aan het openbare zwembad aan de Vragenderweg. Het betreft ondermeer tegels, deuren, 18 toilethokjes, het toegangshek en de vlaggenstok. Werkkamp Lieveelde is een van de 42 soortgelijke werkkampen die Nederland kende.**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 70

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Crash site**plaats:** Lieveelde**RD-coörd. (X/Y):** 236635 / 446180**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:** Niet van toepassing**datering:** Recent - Recent**toelichting:** Avro Lancaster. Crashdatum: 8 februari 1945**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 71

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Crash site**plaats:** Lieveelde**RD-coörd. (X/Y):** 237610 / 445945**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****toelichting:** Fockewulf 190. Crashdatum september 1944**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 72

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Crash site
plaats: Lievelede **RD-coörd. (X/Y):** 239445 / 443930
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: **overige codes:**
complex: Niet van toepassing
datering: Recent - Recent
complex: Onbekend
datering: Recent - Recent
toelichting: B 26 Marauder. Crashdatum 21 februari 1945
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 73

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Marhulzen
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 240755 / 451389
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: **overige codes:**
complex:
datering: -
complex: Kasteel
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd
toelichting: Locatie havezate
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 74

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Galgenberg
plaats: Groenlo **RD-coörd. (X/Y):** 240487 / 451343
gemeente: Oost Gelre **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: **overige codes:**
complex:
datering: -
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd
toelichting: Galg locatie
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 75

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Galgenberg**plaats:** Groenlo**RD-coörd. (X/Y):** 240531 / 451332**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:****datering:** -**complex:** Grafveld, inhumaties**datering:** Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd**toelichting:** Grafveld behorende bij galg locatie**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 76

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Den Aanstoot**plaats:** Groenlo**RD-coörd. (X/Y):** 240805 / 452096**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:****datering:** -**complex:** Steen-/pannenbakkerij**datering:** Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd**toelichting:** Steenbakkerij in omgeving van boerderij Den aanstoot waar stenen voor de vestingwerken van Groenlo zijn gebakken**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 77

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Eibergseweg**plaats:** Groenlo**RD-coörd. (X/Y):** 240091 / 452816**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:** Grafveld, inhumaties**datering:** Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd**toelichting:** Zigeunerbegraafplaats**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 78

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Rouwmaat**plaats:** Groenlo**RD-coörd. (X/Y):** 239554 / 452281**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:****AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:** Grafveld, inhumaties**datering:** Nieuwe Tijd - Recent**toelichting:** Zigeuner begraafplaats**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 79

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Holtkampsweg**plaats:** Groenlo**RD-coörd. (X/Y):** 452281 / 452631**gemeente:** Oost gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:** Weg**datering:** Middeleeuwen - Recent**toelichting:** Middeleeuwse weg**literatuur:**

RAAPcatalogusnummer 80

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:** Super de Boer**plaats:** Groenlo**RD-coörd. (X/Y):** 238621 / 450593**gemeente:** Oost Gelre**ARCHIS-ozkmsnr:****verwerving:** indirect: archief**AMK-nr:****datum:****overige codes:****complex:** Grafveld, inhumaties**datering:** Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd**toelichting:** Grafveld Spaanse soldaten**literatuur:**

BIJLAGE 2 CATALOGUS VAN AMK-TERREINEN

AMK-monumentnr:	3251	Terrein van archeologische waarde
toponiem:	LAARBERGWEG	
plaats:	Groenlo	RD-coörd. (X/Y): 239234 / 453290
complex:	Urneveld	
begindatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC	
einddatering:	IJzertijd vroeg: 800 - 500 vC	
kaartblad:	34D	code: A10
AMK-monumentnr:	3742	Terrein van zeer hoge archeologische waarde
toponiem:	Het Hof	
plaats:	Lichtenvoorde	RD-coörd. (X/Y): 236180 / 445160
complex:	Kasteel	
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
kaartblad:	41B	code: 001
AMK-monumentnr:	3751	Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	ERVE KOTS	
plaats:	Lievelde	RD-coörd. (X/Y): 237528 / 448806
complex:	Huisplaats, onverhoogd	
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
kaartblad:	41B	code: 010
AMK-monumentnr:	3752	Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	ERVE KOTS	
plaats:	Lievelde	RD-coörd. (X/Y): 237832 / 448894
complex:	Grafveld, onbepaald	
begindatering:	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	
einddatering:	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	
kaartblad:	41B	code: 011

AMK-monumentnr:	11362		Terrein van archeologische waarde
toponiem:	HEIDEROOSJE-WEST		
plaats:	Harreveld	RD-coörd. (X/Y):	232005 / 442967
complex:	Nederzetting, onbepaald		
begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		
einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		
kaartblad:	41B	code:	A02
AMK-monumentnr:	11363		Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	HEIDEROOSJE-OOST		
plaats:	Harreveld	RD-coörd. (X/Y):	232470 / 443101
complex:	Nederzetting, onbepaald		
begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		
einddatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		
kaartblad:	41B	code:	014
AMK-monumentnr:	11840		Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	PASTOOR SCHEEPERSSTRAAT		
plaats:	Vragender	RD-coörd. (X/Y):	239004 / 445153
complex:	Kapel		
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		
einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		
kaartblad:	41B	code:	015
AMK-monumentnr:	12856		Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	SCHAARWEG		
plaats:	Vragender	RD-coörd. (X/Y):	241029 / 443120
complex:	Nederzetting, onbepaald		
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		
einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		
kaartblad:	41E	code:	013

AMK-monumentnr:	12859	Terrein van archeologische waarde
toponiem:	VRAGENDER ESCH	
plaats:	Vragender	RD-coörd. (X/Y): 239451 / 444576
complex:	Nederzetting, onbepaald	
begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	
einddatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	
kaartblad:	41B	code: A03

AMK-monumentnr:	13210	Terrein van archeologische waarde
toponiem:	CENTRUM	
plaats:	Groenlo	RD-coörd. (X/Y): 239260 / 451200
complex:	Stad	
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	
kaartblad:	34D	code: A12

AMK-monumentnr:	13216	Terrein van archeologische waarde
toponiem:	CENTRUM	
plaats:	Lichtenvoorde	RD-coörd. (X/Y): 236100 / 445300
complex:	Stad	
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	
kaartblad:	41B	code: A06

BIJLAGE 3 CATALOGUS VAN ONDERZOEKSMELDINGEN

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	356	-onderzoeksnummer	
toponiem:	ONBEKEND	RD-coörd. (X/Y):	240125 / 451300
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	01-05-1989
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Onbekend		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	2434	-onderzoeksnummer	3613
toponiem:	BEDRIJVENTERREIN	RD-coörd. (X/Y):	239453 / 452515
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	25-06-2001
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	01-11-2001
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	12
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Onbekend		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	2435	-onderzoeksnummer	3616
toponiem:	BEDRIJVENTERREIN	RD-coörd. (X/Y):	239918 / 453149
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	29-06-2001
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	01-11-2001
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Onbekend		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	2442	-onderzoeksnummer	3523
toponiem:	Vragender es	RD-coörd. (X/Y):	239191 / 445108
plaats:	Vragender	datum aanvang:	08-05-2000
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	01-06-2000
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	2
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	3035	-onderzoeksnummer	248
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	236945 / 445989
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	10-05-2000
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	15-05-2000
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	85
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	3037	-onderzoeksnummer	249
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	235955 / 445613
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	10-05-2000
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	15-05-2000
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	24
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	3075	-onderzoeksnummer	285
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	238364 / 446876
plaats:	Vragender	datum aanvang:	09-06-2000
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	14-06-2000
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	59
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	3495	-onderzoeksnummer	597
toponiem:	De Kunne	RD-coörd. (X/Y):	238802 / 450096
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	06-06-2001
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	09-06-2001
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	27
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	3704	-onderzoeksnummer	11638
toponiem:	Markt	RD-coörd. (X/Y):	239347 / 451207
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	09-01-2003
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	2003
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	3780	-onderzoeksnummer	759
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	239807 / 452991
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	01-01-2000
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	17-10-2000
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	184
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4737	-onderzoeksnummer	11656
toponiem:	Riooltrace Nieuwstad	RD-coörd. (X/Y):	239337 / 451028
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	20-09-2001
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	10-07-2002
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4782	-onderzoeksnummer	5798
toponiem:	Rector Hulshofstraat	RD-coörd. (X/Y):	232841 / 445093
plaats:	Harreveld	datum aanvang:	25-02-2003
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	16-06-2003
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4783	-onderzoeksnummer	5796
toponiem:	Boschlaan	RD-coörd. (X/Y):	235452 / 447355
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	13-02-2003
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	16-06-2003
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	5375	-onderzoeksnummer	3453
toponiem:	Noordrand	RD-coörd. (X/Y):	239296 / 451707
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	29-10-2003
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	2004
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	138
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	6089	-onderzoeksnummer	13428
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	239088 / 451152
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	15-04-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	12-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	1
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	6339	-onderzoeksnummer	5740
toponiem:	Kerkplein	RD-coörd. (X/Y):	239248 / 451024
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	05-04-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	22-09-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: opgraving	n putten:	10
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	7448	-onderzoeksnummer	13419
toponiem:	Deken Hooymansingel	RD-coörd. (X/Y):	239245 / 450774
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	23-09-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	12-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	0
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	0
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	7565	-onderzoeksnummer	11777
toponiem:	Kevelderstraat	RD-coörd. (X/Y):	239360 / 451157
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	11-10-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	06-10-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	1
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Grontmij		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	7578	-onderzoeksnummer	17032
toponiem:	Zwolseweg/Landwehrweg	RD-coörd. (X/Y):	240452 / 448713
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	11-10-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	20-10-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: opgraving	n putten:	1
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	7579	-onderzoeksnummer	17031
toponiem:	Europaweg	RD-coörd. (X/Y):	239508 / 449445
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	11-10-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	14-10-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	1
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	7821	-onderzoeksnummer	3256
toponiem:	Europatuin	RD-coörd. (X/Y):	240029 / 451419
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	30-10-2003
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	03-12-2003
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	8271	-onderzoeksnummer	3896
toponiem:	Ganzenmarkt/Lepelstraat	RD-coörd. (X/Y):	239269 / 451104
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	05-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	08-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	8274	-onderzoeksnummer	4969
toponiem:	Hartreize	RD-coörd. (X/Y):	238533 / 450410
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	08-12-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	09-12-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	16
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	9735	-onderzoeksnummer	13382
toponiem:	Kort Rapenburgsestraat	RD-coörd. (X/Y):	236139 / 445013
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	25-03-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	03-02-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	4
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	10393	-onderzoeksnummer	10393
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	245375 / 444244
plaats:	Winterswijk	datum aanvang:	01-12-1997
gemeente:	Winterswijk	datum gereed:	31-03-1998
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	1
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	11090	-onderzoeksnummer	11090
toponiem:	Ruiterweg	RD-coörd. (X/Y):	238652 / 453443
plaats:	Avest	datum aanvang:	30-05-2001
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	31-05-2001
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	34
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	11362	-onderzoeksnummer	11362
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	239198 / 445118
plaats:	Vragender	datum aanvang:	31-05-1999
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	02-06-1999
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	48
uitvoerder:	Archaeological Research en Consultancy		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	11363	-onderzoeksnummer	11363
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	239317 / 445094
plaats:	Vragender	datum aanvang:	31-05-1999
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	02-06-1999
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	48
uitvoerder:	Archaeological Research en Consultancy		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12178	-onderzoeksnummer	5597
toponiem:	Hartreize II fase 3	RD-coörd. (X/Y):	238548 / 450407
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	09-05-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	11-05-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	3
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12401	-onderzoeksnummer	5589
toponiem:	Korte Rapenburgsestraat	RD-coörd. (X/Y):	236090 / 445033
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	03-03-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	26-04-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12467	-onderzoeksnummer	6120
toponiem:	Dorpsstraat	RD-coörd. (X/Y):	232775 / 446956
plaats:	Zieuwent	datum aanvang:	22-04-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	15-08-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12518	-onderzoeksnummer	5627
toponiem:	Gemeente Zelhem	RD-coörd. (X/Y):	223205 / 446677
plaats:	Zelhem	datum aanvang:	14-02-2005
gemeente:	Bronckhorst	datum gereed:	02-05-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: verwachtingskaart	n putten:	0
aanleiding:	Wetenschappelijk onderzoek	n boringen:	0
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Bronckhorst		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12527	-onderzoeksnummer	5890
toponiem:	Lepelstraat	RD-coörd. (X/Y):	239224 / 451125
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	02-06-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	04-07-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12670	-onderzoeksnummer	5722
toponiem:	De Kamp-Zuid	RD-coörd. (X/Y):	237133 / 444843
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	30-09-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	05-11-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	8
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12671	-onderzoeksnummer	5721
toponiem:	De Kamp-Zuid	RD-coörd. (X/Y):	237098 / 444689
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	30-09-2004
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	05-11-2004
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12941	-onderzoeksnummer	11467
toponiem:	Oude Aaltenseweg 20	RD-coörd. (X/Y):	239204 / 450039
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	30-06-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	14-09-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	12953	-onderzoeksnummer	12262
toponiem:	Molendijk / dr Besselinkstraat	RD-coörd. (X/Y):	236059 / 444842
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	06-07-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	01-11-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	8
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Provincie Gelderland		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	13803	-onderzoeksnummer	11544
toponiem:	Eibergseweg 10	RD-coörd. (X/Y):	239581 / 451460
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	27-09-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	15-10-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	13830	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Nieuwe straat 16	RD-coörd. (X/Y):	239431 / 451271
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	28-09-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Niet archeologisch: boring	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	14150	-onderzoeksnummer	12777
toponiem:	Broekboomstraat	RD-coörd. (X/Y):	235992 / 444700
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	25-10-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	11-11-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	7
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	14649	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Binnenstad Groenlo (deel bij de kerk)	RD-coörd. (X/Y):	239409 / 451151
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	28-11-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthebra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	15068	-onderzoeksnummer	12952
toponiem:	Manschotterweg	RD-coörd. (X/Y):	234250 / 444714
plaats:	Harreveld	datum aanvang:	14-12-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	09-01-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	15472	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Schansweg	RD-coörd. (X/Y):	238045 / 446910
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	16-12-2005
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	15589	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Albert Schweitzerstraat	RD-coörd. (X/Y):	237682 / 446656
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	12-01-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	15703	-onderzoeksnummer	13257
toponiem:	Plangebied Weijnsbosch	RD-coörd. (X/Y):	238336 / 450917
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	31-01-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	15-02-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	16032	-onderzoeksnummer	13898
toponiem:	Looweg	RD-coörd. (X/Y):	232660 / 444121
plaats:	Harreveld	datum aanvang:	16-02-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	05-04-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	11
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	16386	-onderzoeksnummer	13862
toponiem:	De Boog	RD-coörd. (X/Y):	229674 / 447706
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	14-03-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	03-04-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	16508	-onderzoeksnummer	13934
toponiem:	Zegendijk	RD-coörd. (X/Y):	232938 / 447182
plaats:	Zieuwent	datum aanvang:	21-03-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	06-04-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	5
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	17011	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Nieuwe Maat	RD-coörd. (X/Y):	236195 / 444842
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	22-03-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	17012	-onderzoeksnummer	14084
toponiem:	Patronaatstraat	RD-coörd. (X/Y):	235765 / 444879
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	22-03-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	24-04-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	17035	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Patronaatstraat	RD-coörd. (X/Y):	235765 / 444879
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	05-05-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	17718	-onderzoeksnummer	14541
toponiem:	Bedrijventerrein Laarberg	RD-coörd. (X/Y):	239796 / 453450
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	16-06-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	20-06-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	1
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	18018	-onderzoeksnummer	14675
toponiem:	Groeneweg ong.	RD-coörd. (X/Y):	239515 / 450657
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	07-07-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	31-07-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	18156	-onderzoeksnummer	14906
toponiem:	Rentenierstraat	RD-coörd. (X/Y):	236309 / 445039
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	13-06-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	21-07-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	3
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	18239	-onderzoeksnummer	15052
toponiem:	Koolsweg	RD-coörd. (X/Y):	232343 / 449947
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	03-08-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	16-08-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	19255	-onderzoeksnummer	19470
toponiem:	Frans ten Boschstraat	RD-coörd. (X/Y):	235826 / 444402
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	12-10-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	13-12-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	19462	-onderzoeksnummer	15912
toponiem:	Centrum Lichtenvoorde	RD-coörd. (X/Y):	236172 / 445191
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	17-10-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	05-12-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	3
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Lichtenvoorde		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	19478	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Halse Heide, Leeg'n Konningstool en Koolmansdijk	RD-coörd. (X/Y):	232297 / 448147
plaats:	Zieuwent	datum aanvang:	27-10-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Provincie Overijssel		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	19863	-onderzoeksnummer	15852
toponiem:	De Bothweg	RD-coörd. (X/Y):	232205 / 443866
plaats:	Harreveld	datum aanvang:	06-11-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	30-11-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	20473	-onderzoeksnummer	16468
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	232821 / 447175
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	12-12-2006
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	17-01-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	1
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	20847	-onderzoeksnummer	17286
toponiem:	percelen bovenstrooms N18	RD-coörd. (X/Y):	240001 / 451682
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	29-01-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	12-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21544	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Heringsaweg	RD-coörd. (X/Y):	238118 / 447011
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	06-03-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21559	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Tramstraat 2	RD-coörd. (X/Y):	239051 / 450875
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	05-03-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21964	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Morgenzonstraat 1	RD-coörd. (X/Y):	239775 / 451182
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	11-04-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Kremer		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22044	-onderzoeksnummer	17231
toponiem:	Korte Rapenburgsestraat 5	RD-coörd. (X/Y):	236089 / 445055
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	13-03-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	04-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	4
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22047	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Den Sliem	RD-coörd. (X/Y):	239838 / 451893
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	10-04-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Provincie		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22277	-onderzoeksnummer	17360
toponiem:	Tramstraat 2	RD-coörd. (X/Y):	239050 / 450876
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	20-04-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	20-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	300
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22411	-onderzoeksnummer
toponiem:	Pannekoelen	RD-coörd. (X/Y): 242344 / 452973
plaats:	Onbekend	datum aanvang: 05-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22412	-onderzoeksnummer
toponiem:	EBO 10	RD-coörd. (X/Y): 241543 / 450721
plaats:	Onbekend	datum aanvang: 05-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22413	-onderzoeksnummer
toponiem:	EBO 11	RD-coörd. (X/Y): 242161 / 449908
plaats:	Onbekend	datum aanvang: 05-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22415	-onderzoeksnummer
toponiem:	Veengoto	RD-coörd. (X/Y): 243932 / 451924
plaats:	Onbekend	datum aanvang: 05-05-2007
gemeente:	Berkelland	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22416	-onderzoeksnummer
toponiem:	Steenbeek	RD-coörd. (X/Y): 241920 / 450903
plaats:	Onbekend	datum aanvang: 05-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22417	-onderzoeksnummer
toponiem:	Leerinkbeek	RD-coörd. (X/Y): 240586 / 453641
plaats:	Onbekend	datum aanvang: 05-05-2007
gemeente:	Berkelland	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22419	-onderzoeksnummer	17455
toponiem:	Bendendenstreams N18/Grosch terrein	RD-coörd. (X/Y):	239659 / 451893
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	04-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	07-05-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	15
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22485	-onderzoeksnummer	18451
toponiem:	Voormalig Grolschterrein	RD-coörd. (X/Y):	239295 / 451679
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	07-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	04-09-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22641	-onderzoeksnummer	
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	238209 / 445303
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	31-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Grontmij		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22731	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Vredenseweg	RD-coörd. (X/Y):	241303 / 452190
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	31-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22833	-onderzoeksnummer	17675
toponiem:	Beusinkweide	RD-coörd. (X/Y):	237723 / 447049
plaats:	Lievelede	datum aanvang:	24-05-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	30-05-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	58
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22897	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Vredenseweg 117	RD-coörd. (X/Y):	241301 / 452190
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	06-06-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: opgraving	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	van der Graaf		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23101	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Zwolle	RD-coörd. (X/Y):	242168 / 449899
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	18-06-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Arcadis		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23107	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Steenbeek	RD-coörd. (X/Y):	241110 / 450652
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	21-06-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Arcadis		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23109	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Pannekoelen	RD-coörd. (X/Y):	242390 / 452863
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	19-06-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Arcadis		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23110	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Leerinkbeek	RD-coörd. (X/Y):	242468 / 452397
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	18-06-2007
gemeente:	Berkelland	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Arcadis		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23111	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Leerinkbeek	RD-coörd. (X/Y):	239939 / 453603
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	18-06-2007
gemeente:	Berkelland	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Arcadis		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23193	-onderzoeksnummer	18622
toponiem:	Voshuttedijk 3	RD-coörd. (X/Y):	236233 / 446647
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	25-06-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	25-09-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	36
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23386	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Noorderbastion	RD-coörd. (X/Y):	239305 / 451407
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	16-07-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	
aanleiding:	Restauratie/consolidatie	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23943	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Scherpenberg bolwerk	RD-coörd. (X/Y):	239536 / 451335
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	03-09-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24073	-onderzoeksnummer	18705
toponiem:	Dieselstraat 15	RD-coörd. (X/Y):	236920 / 445539
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	28-08-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	02-10-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	3
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24167	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Korte Rapenburgsestraat	RD-coörd. (X/Y):	236089 / 445055
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	07-09-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24307	-onderzoeksnummer	18461
toponiem:	Tankweg 6	RD-coörd. (X/Y):	237436 / 448397
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	04-07-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	05-09-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	5
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24515	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Bothweg	RD-coörd. (X/Y):	232205 / 443866
plaats:	Harreveld	datum aanvang:	17-09-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Becker en Van de Graaf		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24730	-onderzoeksnummer	19586
toponiem:	Lievelderweg 85	RD-coörd. (X/Y):	237584 / 447242
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	08-10-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	03-01-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	3
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24738	-onderzoeksnummer	19581
toponiem:	Vremanstraat 2	RD-coörd. (X/Y):	229342 / 447035
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	03-10-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	03-01-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	5
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	25135	-onderzoeksnummer	19114
toponiem:	Oost Gelre,Groenlo,Marveld	RD-coörd. (X/Y):	240858 / 450140
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	06-11-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	19-11-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	47
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	25450	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Looweg	RD-coörd. (X/Y):	232672 / 444138
plaats:	Harreveld	datum aanvang:	19-11-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	van der Graaf		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	25527	-onderzoeksnummer	19457
toponiem:	Voormalig Grolschterrein	RD-coörd. (X/Y):	239298 / 451681
plaats:	Groenlo	datum aanvang:	10-12-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	12-12-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	12
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Groenlo		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	25669	-onderzoeksnummer	19319
toponiem:	Resort Lievelede	RD-coörd. (X/Y):	235400 / 447279
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	27-11-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	02-12-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	25694	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Tolhutweg 5-7	RD-coörd. (X/Y):	228808 / 448120
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	08-10-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	25765	-onderzoeksnummer	19621
toponiem:	Lichtenvoorde Rentenierstraat	RD-coörd. (X/Y):	236177 / 445094
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	19-12-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	07-01-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	2
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente Lichtenvoorde		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26065	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Boersweg 5	RD-coörd. (X/Y):	232087 / 446900
plaats:	Zieuwent	datum aanvang:	20-12-2007
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26481	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Lievalde engelse schans	RD-coörd. (X/Y):	237818 / 447209
plaats:	Lievalde	datum aanvang:	28-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	GEMEENTE OOST GELRE		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26488	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Grobbenweg 4	RD-coörd. (X/Y):	232455 / 447932
plaats:	Zieuwent	datum aanvang:	24-01-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26491	-onderzoeksnummer	19976
toponiem:	De Schans	RD-coörd. (X/Y):	238279 / 446538
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	04-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	06-02-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26493	-onderzoeksnummer	19977
toponiem:	De Schans	RD-coörd. (X/Y):	238329 / 446789
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	04-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	06-02-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26882	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Boersweg 5	RD-coörd. (X/Y):	232083 / 447019
plaats:	Zieuwent	datum aanvang:	21-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Synthegra BV		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26925	-onderzoeksnummer	20536
toponiem:	plangebied Dumeco	RD-coörd. (X/Y):	238087 / 447643
plaats:	Lievelde	datum aanvang:	28-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	11-03-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	27065	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Schaarweg 2	RD-coörd. (X/Y):	241177 / 443218
plaats:	Vragender	datum aanvang:	20-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	27107	-onderzoeksnummer	
toponiem:	resort Lievelde	RD-coörd. (X/Y):	235402 / 447283
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	22-02-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cul		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	27725	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Varsseveldseweg 57	RD-coörd. (X/Y):	234986 / 444318
plaats:	Lichtenvoorde	datum aanvang:	19-03-2008
gemeente:	Oost Gelre	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

BIJLAGE 4 OVERZICHT VAN DE DOOR DE ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP LICHTENVOORDE UITGEVOERDE ONDERZOEKEN (1990-2005)

1. Opgraving gracht Richtershagen (1990)
2. Opgraving havezate Tongerlo I (1990)
3. Opgraving gracht Rentenierstraat 4 (1991)
4. Opgraving Harreveld doorgrond, de opgraving (1992-1994)
5. Opgraving gracht Engelbarts (1993)
6. Opgraving Harreveld doorgrond -wordt vervolgd- beschoeiing en gracht (1994)
7. Opgraving Johanneskerk II (1994)
8. Opgraving havezate Harreveld – Opnieuw de grond in (1996)
9. Opgraving gracht Ganzenmarkt Lichtenvoorde (1997)
10. Opgraving D'n Inschefer (1999)
11. Opgraving Patronaatsstraat Lichtenvoorde (2003)
12. Opgraving gracht Korte Rapenburgsestraat (2005)

1. Opgraving gracht Richtershagen (1990)

Voorafgaand aan de bouw van 't Richtershagen in het centrum van Lichtenvoorde is een gedeelte van de gracht die om het kasteel heeft gelegen opgegraven. De vondsten stammen konden alleen uit de bovenlagen geborgen worden en stammen vooral uit de 18de en 19de eeuw.

2. Opgraving Tongerlo I (1990)

Havezate Tongerlo -beknopt historisch overzicht-

Het huis en goed Tongerlo wordt voor het eerst genoemd in het jaar 1399. Het is dan tienden verschuldigd aan de Heren van Steinfurt. Van 1421 tot 1485 is Tongerlo als leengoed van Steinfurt in bezit van het geslacht Diepenbrock. In de tweede helft van de 16e eeuw komt het goed door aankoop in bezit van de adellijke familie De Rode. Men neemt aan dat Bernt de Rode de boerenwoning vervangen heeft door een aanzienlijker huis. Het schijnt dat huize Tongerlo in deze tijd een aantal malen geplunderd is. In 1907 wordt het goed bij openbare verkoop verkocht aan verschillende personen. Op de plaats van de oude havezate verrijst een nieuwe boerderij die bewoont werd door de familie H. Smees.

Thans woont hier de familie E. Wamelink, die ons alle gelegenheid en ruimte

geeft om nog meer over Tongerlo aan de weet te komen, door middel van opgravingen.

Havezate Tongerlo -aan de hand van opgravingen-

Opgraving I "Voortuin" 1972

Toen de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde in 1972 werd opgericht, was er vanaf dat moment ook een Werkgroep Archeologie actief. Door deze werkgroep is in 1972 een opgraving verricht in de voortuin van de huidige boerderij.

Om de bevindingen van deze opgraving te achterhalen, is contact opgenomen met dhr. H. Eekelder, nu woonachtig in Aalten en een van de initiatiefnemers van de voorloper van de huidige archeologische werkgroep. Helaas zijn er geen tekeningen of foto's van deze opgraving voorhanden. De plaats van de opgravingsput kan daarom alleen maar bij benadering worden aangegeven. Van belang is dat bij de graafwerkzaamheden brugpalen zijn aangetroffen. De vondsten gedaan bij deze opgraving zijn wel bewaard gebleven, zodat we aan de hand hiervan toch iets over de gracht te weten komen. Dhr. Eekelder stelde de vondsten spontaan ter beschikking van de AWL.

De vondsten

De oudste vondsten zijn zgn. blauwgrijs aardewerk en steengoed scherven. Hierbij zijn fragmenten die afkomstig zijn uit Siegburg. Dit productiecentrum kende zijn hoogtepunt in de 14e/15e eeuw. Het grootste aantal scherven dat werd aangetroffen is behoord tot het roodbakken aardewerk. Een aantal konden aan zgn. grappen worden toegeschreven (kookpotten op drie pootjes). Sommige fragmenten zijn voorzien van gele slibversiering of groene (koper)glazuur. Hiervan zijn een aantal scherven afkomstig van het zgn. Wanfried aardewerk. Wanfried a.d. Werra is een pottenbakkerscentrum in Nederhessen dat zijn bloeitijd kende in de periode van ± 1590 tot 1625. Een van de leukste vondsten zijn wel de fragmenten van een groen geglazuurde grape van witbakkende klei. Een aantal scherven kon aan elkaar worden geplakt. Een vergelijkbaar exemplaar is gevonden in de binnenstad van Deventer en wordt gedateerd op de eerste helft van de 17e eeuw. Naast een fragment van een vensterruit, bevond zich de bodem van een drinkglas onder de vondsten. Kleipijpen zijn van belang omdat ze vaak redelijk goed te dateren zijn. Het leeuwendeel van de pijpen kwam uit Gouda. Aan de vorm van de pijpenkop (ketel) kan de ouderdom globaal worden afgelezen. Hierbij geldt: Hoe kleiner de ketel hoe ouder de pijp. In het begin van de 17e eeuw was tabak nog een luxeartikel en erg duur. Naarmate de tabak goedkoper werd 'groeide' de pijpenkop. Daarnaast voorzagen een groot aantal Goudse pijpenmakers hun producten van een klein stempeltje, het zgn. hielmerk. Dit zijn vaak figuurtjes, cijfers of initialen. Met name de initiaalmerken zijn interessant omdat hierbij vaak de naam van de maker te achterhalen is. Onder de pijpenkopjes bevonden zich de oudste exemplaren (zgn. soldatenpijpjes. Ze zijn te dateren in het begin van de 17e eeuw toen de VOC

voor het eerst tabak van overzee naar de Nederlanden bracht. De andere pijpjes stammen uit de 17e en 18e eeuw.

Opgraving II "Oostelijke gracht"

Door de bouw van een nieuwe kuikenschuur kan de AWL voor het eerst echt in actie komen. Uit grondboringen al eerder uitgevoerd blijkt dat op de plek waar de nieuwe schuur gepland is de gracht om de havezate Tongerlo moet hebben gelopen. Van dhr. Wamelink krijgen we toestemming om de gracht d.m.v. een opgraving te onderzoeken. Het doel van de opgraving is het in kaart brengen van de gracht en eventueel dateren van de grondlagen aan de hand van de vondsten. Naar aanleiding van de boringen wordt er een put van 12 meter lang en 2 meter breed uitgezet. Deze put wordt 1.50 meter diep uitgegraven. We treffen allerlei slielagen aan. Daaronder bevindt zich de bodem: een ongeveer 20 cm. dikke zwarte laag. In deze laag bevinden zich de resten van de begroeiing (riet e.d.), takken, eikels en hazelnoten. De vondsten worden ingemeten om later in het profiel ingetekend te worden. Er is geen beschoeiing van de gracht aangetroffen.

De vondsten

Er zijn erg weinig vondsten gedaan. Uit de meer dan 30 kubieke meter zand die we verzet hebben zijn bv. in totaal maar 21 aardewerkscherven gevonden. De meest complete vondst is een groot gedeelte van een braadpan. De pan kwam uit de bovenste lagen en wordt gedateerd in de 18e/19e eeuw. Verder kan er helaas weinig gezegd worden van de vondsten wat datering betreft. De enige scherf die in deze nog van belang is en uit de bodemlaag komt, is een scherf Sieburgaardewerk, die in de 14e/15e eeuw thuis hoort.

Conclusie

De gracht is veel beter in beeld gekomen. Er is sprake van een behoorlijk brede gracht. De gracht is niet beschoeid. Dit betekent dat de gracht sneller zal verlanden. Door het ontbreken van een beschoeiing zal de wal namelijk sneller afkalven. Het dateren van de gracht aan de hand van de vondsten is erg moeilijk. De gracht zal rond de 14e/15e eeuw wel in gebruik zijn geweest, maar dat is een gevaarlijke veronderstelling aan de hand van één scherf. Gezien de schervenconcentratie (of juist het ontbreken hiervan) mogen we ervan uitgaan dat we niet gegraven hebben in dat gedeelte van de gracht waar bv. een brug gelegen heeft, in nabijheid van de keuken of bij de afvoer van het secreet (toilet).

Opgraving III "Fundering oostelijk gebouw"

Tijdens het graven van een sleuf voor de gasleiding naar de nieuwe kuikenschuur, stuitte dhr. Wamelink op muurresten. De AWL kreeg toestemming de funderingen verder te onderzoeken. Tijdens de sloop van de oude kuikenschuur is een gedeelte van deze funderingen al aangetroffen en in kaart gebracht. Deze muurresten en de nu gevonden fundering blijken tot één bouwwerk te behoren. Het muurwerk werd niet op alle plaatsen

aangetroffen. Op deze plekken troffen we echter wel de funderings sleuf en een duidelijk puinspoor aan. We mogen aan nemen dat het muurwerk hier wel aanwezig was, maar tijdens de sloop volledig is weggebroken. In de funderings sleuf ontdekten we op een bepaalde plaats een grote schervenconcentratie. Omdat deze scherven in hun context iets kunnen zeggen over de tijd waarin het gebouw werd gebouwd, is deze schervensophoping nauwkeurig opgegraven. Onder de funderingslaag is een 35 cm. dikke zwarte laag aangetroffen. Daaronder bevindt zich de schone grond.

De vondsten uit de funderingslaag

De vondsten bestaan voornamelijk uit aardewerkscherven, glasscherven en fragmenten van kleipijpen.

Er zijn scherven van ongeveer 5 wijnflessen gevonden. Eén wijnfles kon weer voor het grootste deel uit 14 fragmenten worden samengesteld. Qua vorm kan deze fles globaal in de periode 1675 tot 1750 geplaatst worden.

Van de aardewerk valt vooral een groot gedeelte van een mineraalwaterkruik op. De kruik is voorzien van een stempel dat waarschijnlijk afkomstig is van de Keurvorstelijke regering van Trier. Ook werden fragmenten van een Delfts blauw bord aan getroffen. Het bord stamt uit de 18e eeuw toen het Delfts blauw massagoed werd.

In totaal zijn er 10 pijpenkopjes gevonden. Qua vorm zijn ze zonder uitzondering in de 18e eeuw te plaatsen. Van 9 pijpenkopjes is het hielmerk bewaard gebleven. Een aantal van deze merken zijn enkele eeuwen in gebruik gebleven en zijn voor de datering van de funderingslaag van minder belang.

De vondsten uit de onderste zwarte laag

Hierin bevonden zich de oudste scherven die we, tot nu toe, op Tongerlo gevonden hebben. Het materiaal dat we uit deze laag geborgen hebben is ter determinatie overgegeven aan de provinciaal archeoloog van Gelderland, drs. R.S. Hulst. Dit met name omdat het vermoeden bestond dat zich onder de vondsten kogelpotscherven bevinden. Om zeker te gaan en voor de andere vondsten uit deze laag een betrouwbare datering te krijgen hebben we drs. Hulst om zijn mening gevraagd.

Het merendeel van de scherven behoren tot het blauw-grijze aardewerk. Dit aardewerk werd vooral geproduceerd in de 13e tot en met de 15e eeuw. De door ons gevonden scherven horen in de 15e eeuw thuis. Vier scherven behoren inderdaad tot het zgn. kogelpot aardewerk. Dit zijn kogelronde potten zonder poten die zo in de as van het haardvuur werden gezet. Deze scherven kunnen worden gedateerd in de 12e eeuw. In deze laag bevonden zich ook een aantal fragmenten steengoed. Hun datering ligt in het eind van de 14e eeuw en het begin van de 15e eeuw. Tenslotte moet nog een scherv van pijpaaarde genoemd worden. Dit materiaal werd vooral in de 14e en 15e eeuw gebruikt voor het maken van heiligenbeeldjes.

Conclusie

De onderste zwarte laag kan aangemerkt worden als de eerste bewoningslaag van Tongerlo. De vondsten uit deze laag gaan naar alle waarschijnlijkheid terug tot de 12e eeuw. Dat is ver voor het moment dat de naam Tongerlo voor het eerst in de archieven opduikt (eind 14e eeuw). Het is twijfelachtig of er sprake is van een continue bewoning op Tongerlo in deze vroegste periode. In het vondstcomplex ontbreekt namelijk materiaal uit de 13e en een groot deel van de 14e eeuw.

De erboven liggende funderingsleuf geeft een heel ander beeld. Door middel van de vondsten in deze laag kan vrij nauwkeurig de tijd van de bouw bepaald worden. Het schervenmateriaal hoort thuis in de periode van eind 17e eeuw tot de eerste helft van de 18e eeuw. Door hierbij de datering van de kleipijpen te betrekken kan de bouw, bij benadering, geplaatst worden in de periode van 1730 tot 1750. In deze tijd was Arnholt Wentholt eigenaar van Tongerlo. Over de aard en functie van het door de AWL opgegraven gebouw is helaas (nog) niets te zeggen.

In totaal zijn er nu drie opgravingen uitgevoerd op de plaats waar zich vroeger de havezate Tongerlo bevond. Voor deze activiteiten was Tongerlo alleen bekend uit het archief en van kaarten. Een aantal namen, plaatsen en gebeurtenissen zijn op deze manier aan ons overgeleverd.

De archeologie probeert deze droge feiten te verlevendigen en, wanneer mogelijk, de geschiedenis uit te breiden. Van vragen als "Wat moeten we ons bij het oude Tongerlo voorstellen?" en "Vanaf wanneer en hoe leefden de mensen hier?" is nu een tipje van de sluier opgelicht. Toch blijven er nog veel vragen open of niet voldoende beantwoord.

Het lijkt ons van groot belang bouwactiviteiten in dit gebied, ook in de toekomst, nauwlettend te volgen.

Veel antwoorden liggen waarschijnlijk nog onder de grond.

Namens de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde

Godfried Nijs

Literatuur: Nijs, G., Tongerlo - Historisch, cartografisch en archeologisch gezien, in De Lichte Voorde, nr. 23, pag. 5

3. Opgraving Rentenierstraat 4 (1991)

Op het kadastrale minuutplan van 1829 is nog een doodlopend deel van een gracht te herkennen. Het idee bestond dat deze gracht ooit de nederzetting Lichtenvoorde omsloten heeft. Het bewijs hiervoor werd gevonden in 1991 tijdens de opgraving aan de Rentenierstraat 4. Hier werd een beschoeiing gevonden die aansloot op de gracht aangegeven op het kadastrale minuutplan.

Uit de grachtbodem kwam een grote bronzen grape. De kookpot moet rond 1600 in de gracht zijn beland. Volgens de heer R. Meijers (ROB) dateert de grape uit de periode 1500-1550. Het is zonder twijfel de meest bijzondere

vondst uit de geschiedenis van de AWL De bronzen grape staat permanent opgesteld in een vitrine in het gemeentehuis van Lichtenvoorde.

Uit de gracht komen fragmenten van een steengoedkan met applique (kleistempel) tevoorschijn. Uit archiefonderzoek blijkt dat het wapen op het stempel toe te wijzen is aan Merten Mennicken, uit een bekend Raerens potenbakkersgeslacht. De kan is helaas niet gedateerd. Op andere, wel gedateerde kannen, is dezelfde applique gebruikt. Aan de hand hiervan mag aangenomen worden dat deze vondst in de periode 1600-1610 thuis hoort.

In put 2 wordt een grote concentratie scherven van slibversierde schotels gevonden. Op een oppervlakte van een paar vierkante meters worden de scherven van tenminste 42 (MAE) van dergelijke schotels aangetroffen.

Literatuur: Nijs, G., Ograving Rentenierstraat 4, in De Lichte Voorde, nr. 24, pag. 13

4. Ograving Harreveld doorgrond, de ograving (1992-1994)

Wanneer in december 1991 bekend wordt dat het oude internaat in Harreveld gesloopt zal worden om plaats te maken voor nieuwbouw is dat voor de AWL reden genoeg om contact op te nemen met de grondeigenaar. Zoals bekend heeft ergens binnen de grachten de havezate Harreveld gelegen. Veel is er al bekend over de bewoners uit de archieven en de boeken. Maar over het kasteeltje, de exacte ligging en de omvang is nagenoeg niets bekend. Al gauw wordt duidelijk dat de sloop van het internaat en de geplande nieuwbouw een grote verstoring en vernietiging van het bodemarchief tot gevolg zullen hebben. De laatste kans om ooit nog iets aan de weet te komen over de havezate doet zich nu voor. De Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde vraagt toestemming aan de Frentrop Stichting, de grondeigenaar, voor het doen van archeologische waarnemingen voor en tijdens de bouw. De toestemming wordt verleend, evenals de toestemming van de provinciaal archeoloog.

Op een kaart uit omstreeks 1650, gemaakt door landmeter Jan van Lindt staat het kasteeltje vrij gedetailleerd afgebeeld. Vanaf het voorterrein kan het eigenlijke kasteeltje bereikt worden via een poort. Op deze kaart bezit de poort aan de zuidelijke zijde een toren. Naar aanleiding van dit gegeven vragen we aan de aannemer om aan die kant van de al aangetroffen funderingen van de poort wat grond voor ons te verzetten. Daar zit inderdaad een rond lopend stuk muurwerk aan de poort vast: zonder twijfel de fundering van een toren!

Tijdens de sloop van het internaat is de werkgroep in de gelegenheid gesteld de gracht en eventueel muurwerk van de havezate in zes verschillende opgravingsputten te onderzoeken. Ook tijdens het uitgraven van de put voor

de nieuwbouw kunnen nog vele aanvullende gegevens over de havezate worden vastgelegd.

Harreveld in de grond, de vondsten

De vondsten die tijdens de opgraving in Harreveld gedaan zijn, komen voor het overgrote deel uit de gracht. De gracht werd door de bewoners van de havezate kennelijk als vuilnisbak gebruikt.

Er werd vroeger niets weggegooid wat nog enigszins bruikbaar was. Het komt dan ook maar zelden voor dat er iets gevonden wordt dat onbeschadigd of ongebroken is. Wanneer dat wel het geval is, is het voorwerp meestal 'per ongeluk' in de gracht terecht gekomen.

Dit oude afval, dat in vroeger eeuwen dus als waardeloos werd beschouwd, gunt ons nu een blik in het verleden. Dat verleden wordt daardoor in letterlijke zin tastbaar.

Mineraalwaterkruiken zijn hoge, gedraaide kruiken voorzien van een hooggeplaatst oor, die meestal bronwater uit Duitsland bevatten.

Ook op de havezate Harreveld zijn nogal wat liters mineraalwater genuttigd.

Van de grijze kruiken zijn uit de gracht maar een paar voorbeelden naar boven gekomen. Op één ervan zijn de letters "CA" aangebracht en ingeschilderd met kobaltblauw. Het zijn de initialen van Clemens August, "Fürstbischof" van Keulen en Munster in de periode van 1723 tot 1761.

Vanzelfsprekend is de kruik in deze tijd vervaardigd.

Het grootste gedeelte van de gevonden mineraalwaterkruiken behoort tot het cilindrische type. De meeste hiervan zijn afkomstig uit Selters bij Weilburg in de buurt van Trier. Ook worden veel fragmenten van mineraalwaterkruiken gevonden met als blindstempel de initialen "MF". Hoewel er toch een aanzienlijk aantal van deze stempels uit de gracht tevoorschijn is gekomen, is dit stempel niet in de literatuur gevonden.

Tenslotte vinden we in put 5L de bovenkant van een mineraalwaterkruik met als stempel de klimmende leeuw van het "HERZOGTHUM ORANIEN NASSAU".

Vanwege de geringe afstand tot Harreveld is het niet verwonderlijk dat vrij veel van het gevonden steengoed uit het in Nederland vrijwel onbekende productiecentrum Stadtlohn-Vreden stamt. Het steengoed kenmerkt zich door een gele tot lichtbruine of een grijze keur. Het grijze steengoed is gedecoreerd met kobaltblauw waardoor het te verwarren is met producten uit het Westerwald. Vroeg 18e-eeuwse voorbeelden hiervan zijn echter zeer spaarzaam van loodglazuur voorzien terwijl de latere exemplaren opvallen door de bruine spikkels (ijzer) die zich in het glazuur bevinden.

Veel van het in Nederland gevonden roodbakkend aardewerk is uit het Duitse Rijnland afkomstig.

Voor deze opgraving is echter het Duitse stadje Ochtrup, ten oosten van Enschede, van belang. Dit productiecentrum van rode waar beleefde in de 18e eeuw en de eerste helft van de 19e eeuw een bloeiperiode. Het

slibversierde aardewerk van deze pottenbakkers is, in vergelijking met de producten van hun Nederrijnse collega's, wat minder verfijnd. 'Ochtruper Irdenware' werd al vanaf het begin van de 17e eeuw naar Nederland uitgevoerd. Voorbeelden uit Nederlandse bodem zijn onder andere bekend uit Arnhem, Zutphen en Zwolle. Vanwege de relatief geringe afstand tot Harreveld is het niet verwonderlijk dat een flink deel van het roodbakkerd aardewerk uit Ochtrup afkomstig is.

De porseleinfabricage is eeuwenlang een goed bewaard Chinees geheim gebleven. Toen de bestanddelen eenmaal bekend waren, kon dit porselein nog niet in Europa gemaakt worden, omdat hier de grondstoffen niet voorhanden waren. Het speciale glazuur en het bakproces zorgen ervoor dat er geen verschil te zien is tussen de scherf en het glazuur. De meeste voorwerpen zijn voorzien van een kobaltblauwe decoratie.

Ook op de havezate Harreveld werd thee gedronken uit porselein dat van de andere kant van de wereld afkomstig is. Theedrinken werd erg populair aan het einde van de 17e eeuw. Er wordt trouwens beweerd dat de kommetjes ook vaak gebruikt werden voor een sterkere drank: jenever.

Er wordt over het algemeen aangenomen dat gedurende de 18e eeuw porselein door alle klassen gebruikt wordt. Of dit ook voor de Achterhoek in die tijd geldt mag betwijfeld worden, gezien het geringe percentage porselein uit de Harreveldse gracht. Uit deze periode ontbreekt het porselein vrijwel geheel bij andere opgravingen.

Uit de bovenlagen van de gracht van de havezate kwam vrij veel creamware te voorschijn. Als datering geldt de periode 1775 tot 1800 (toen werd de gracht gedempd). Het is de tijd dat dit Engelse aardewerk alleen nog weggelegd is voor de welgestelden. Opzienbarend is in dit geval het aantreffen van vier verschillende vormen van één en hetzelfde servies te noemen. Hoewel de onderdelen niet gemerkt zijn, gaat het hoogstwaarschijnlijk om Wedgwood producten. Door deze firma wordt het tegenwoordig nog steeds in dezelfde vorm op de markt gebracht (Wedgwood Queens's Ware-Queen's Shape). Het servies stamt ongetwijfeld uit het bezit van de freule Van Dorth, die in die periode de havezate bewoonde. Zij werd in 1799 door de Fransen vanwege haar felle Oranje-gezindheid gefusilleerd.

In de gracht voor de poort werd een enorme vondstconcentratie aangetroffen. De stam van een roemer (wijnglas) was intact gebleven. Van de cuppa werden een aantal kleine scherfjes gevonden, waarna besloten werd de omliggende grond te zeven. Uit de 35 scherfjes die op deze manier nog gevonden werden, kon vrijwel de hele cuppa in elkaar gezet worden. Het gaat om een laat type roemer, met een gesloten cuppa. De oudere typen hebben een open verbinding met de stam, de zogenaamde 'doorlopers'. De Harreveldse roemer hoort thuis in de periode 1750-1800.

Door het zure, zuurstofarme en altijd natte milieu in de grachtbodem zijn ook vergankelijke materialen bewaard gebleven. Naast hout en wat textiel gaat het hierbij vooral om leer. Zo konden in drie schoentypen achterhaald worden. Eén daarvan was deze muil uit het begin van de 18e eeuw.

Literatuur

Nijs, G. en H. Manschot-Tijdink, Harreveld doorgrond, historisch-archeologisch onderzoek naar eene oude havezate, Doetinchem 1994.

Nijs, G., Archeologie in Harreveld, in De Lichte Voorde, nr. 26, pag. 20

5. Opgraving gracht Engelbarts (1993)

In de bouwput, gegraven t.b.v. de uitbreiding van de zaak van Radio Engelbarts aan de Korte Rapenburgsestraat, werd de nederzittingsgracht aangetroffen. Hoewel vlak bij locatie van de stadspoort gelegen zijn van de poort geen sporen aangetroffen. Ook zijn geen resten van een beschoeiing aangetroffen. De aardewerkvondsten stammen uit de 15de tot de 19de eeuw. In de poort is in de 19de eeuw een school (het Schoolhuijs) gevestigd geweest. De lemen knickers die uit de gracht tevoorschijn kwamen hebben hier wellicht iets mee te doen. Verder is een tinnen lepel als vondst vermeldenswaardig. Datering eerste helft 17de eeuw.

6. Harreveld doorgrond -wordt vervolgd- beschoeiing en gracht voorhof havezate (1994)

Vlak voor de opening van justitiële behandelinrichting 't Anker in Harreveld werd in september 1994 de beschoeiing van de gracht vernieuwd. Daarnaast werd de brug, die voorheen toegang gaf tot het internaat, afgebroken en werd de gracht ter plekke verbreed. Deze werkzaamheden werden met belangstelling gevolgd door de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde. In de periode 1992-1993 zijn op het terrein door de AWL uitgebreide opgravingen uitgevoerd, waardoor we ons nu een beeld kunnen vormen van de havezate Harreveld(1). De puzzel is echter verre van compleet. Daarom wordt elke kans om meer informatie op te doen met beide handen aangegrepen. Met name in de buurt van de brug zouden de restanten te vinden moeten zijn van de poort die eens toegang gaf tot het voorterrein van de havezate. Naar deze poort is in de herfst van 1992 onderzoek gedaan. De gegraven proefsleuven leverden toen echter niets meer op dan een dikke puinlaag.

Als voorbereiding voor de aanleg van de nieuwe beschoeiing werd een gedeelte van de gracht afgedamd en drooggepompt. Na de sloop van de brug werd begonnen met het verbreden van de gracht. Hierbij werden gedeelten van de oude beschoeiing van de havezate aangetroffen en ingemeten. Een groot aantal palen en planken waren door de graafmachines op de wal terecht gekomen. Slechts vier beschoeiingspalen van de voorhof stonden nog op hun originele plaats. Toch kon aan de hand

van deze palen de loop van de beschoeiing worden achterhaald. Resten van de toegangspoort werden ook bij dit onderzoek niet aangetroffen. We mogen aannemen dat men bij de sloop zeer rigoureuus te werk is gegaan en dat de poort tot in de grond geslecht is.

De vondsten

Over een breedte van enkele tientallen meters komt tussen de te vervangen beschoeiing en die van de voorhof de grachtbodem van de havezate aan de oppervlakte. Vanwege de beperkte tijd zijn er tijdens het onderzoek maar enkele vondsten gedaan. Een handgeknepen voet van een steengoed kan uit het Duitse Siegburg kan in het midden van de 15e eeuw gedateerd worden. Een dergelijke kan kwam ook aan het daglicht in put 3(2). Uit deze put kwamen opvallend veel vondsten uit de beginperiode van de havezate. Het zou kunnen zijn dat hier in de buurt de oorsprong van de havezate gezocht moet worden, maar dan met een beperktere omvang. Deze vondst uit de gracht bij het voorhof onderschrijft deze theorie echter niet: de gracht was hier blijkbaar al in de eerste helft van de 15e eeuw aangelegd. Dat betekent dat het grondplan al vanaf de begintijd hetzelfde is zoals Jan van Lindt de havezate weergaf op een kaart uit het midden van de 17e eeuw(3). Naast een wandfragment van een Westerwald bierpul uit de 17e eeuw komen de fragmenten van twee grappen uit de gracht tevoorschijn. Dit zijn kookpotjes op drie pootjes. Dergelijke grappen zijn eerder op het terrein gevonden: uit put 4 en 5M kwamen vergelijkbare voorbeelden die alleen in formaat van elkaar verschillen(4). De nu aangetroffen fragmenten zijn van een nog een slag kleinere grape, zodat inmiddels drie verschillende formaten bekend zijn. De herkomst moet in het Duitse Ochtrup gezocht worden. Ook uit Ochtrup is de spiegel (het middendeel) van een bord van roodbakkend aardewerk. Deze borden werden vaak voor de sier gebruikt. Het bord, waarvan alleen een fragment bewaard is gebleven, heeft waarschijnlijk ooit een wand gesierd. Hiertoe is op vrij brute wijze met een spijker twee gaatjes door de spiegel van het bord geslagen. Met behulp van een touwtje was het daardoor op te hangen. Als datering geldt de eerste helft van de 18e eeuw.

Uit de gracht komt ten slotte het blad van een eikenhouten schop tevoorschijn. Gebruiksvoorwerpen van hout kwamen in het huishouden van vroeger veelvuldig voor. Toch behoren houten voorwerpen bij opgravingen tot de zeldzame vondsten. Afgedankt hout verdween in de kachel en wanneer het al in de grond kwam was het binnen de kortste keren verrot. Alleen onder speciale omstandigheden, zoals heersen in het altijd natte, zuurstofarme en zure milieu van een grachtbodem, kan hout bewaard blijven. Qua vorm zou het bij deze vondst kunnen gaan om een zogenaamde 'oplegger', gebruikt bij het turf steken. Het schopblad heeft de vorm en de afmetingen van een turf. De houten schop was een veel gebruikt alternatief voor een veel duurder exemplaar met een metalen blad. Om de duurzaamheid te verhogen is het onderste deel versterkt met ijzerblik. De steel blijkt van wilgehout te zijn gemaakt(5). Met name de veerkracht maakt deze houtsoort zeer geschikt om er stelen van te maken. Daarnaast is de kromming

van de steel door de groeiwijze van de wilg op natuurlijke wijze aanwezig (6). Als datering wordt de periode van 1500 tot 1700 aangehouden. Het lijkt aannemelijk dat ooit, bijvoorbeeld tijdens het opschonen van de gracht, een steel gebroken is en het blad van de schop in de gracht bij het voorhof van de havezate Harreveld is achtergebleven.

Namens de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde,

Godfried Nijs

Literatuur:

Nijs, G., Opgraving kasteelgracht, in De Lichte Voorde, nr. 27, pag. 22

7. Opgraving Johanneskerk II (1994)

De Kapel

Vooraf

In september 1991 is in het kader van restauratiewerkzaamheden, onderzoek verricht naar de fundering van een steunbeer bij de toren van de Johanneskerk te Lichtenvoorde.

Ook de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde, onderdeel van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde, heeft tijdens dit werk toen waarnemingen gedaan (1).

In verband met scheuren in het muurwerk bleek het noodzakelijk verder onderzoek te doen naar de fundering van het overige deel van de kerk. Voor dit graafwerk is de AWL door de restauratiecommissie benaderd.

Voor de amateur-archeologen was dit een gelegenheid de fundering te onderzoeken en de kans om aanwijzingen te vinden van de voorganger van de Johanneskerk. Naar aanleiding van archiefonderzoek wordt namelijk verondersteld dat de kerk op de plek staat waar voorheen de eerste kapel van Lichtenvoorde te vinden was.

De kapel

In oktober 1994 gaat voor de tweede keer in de geschiedenis van de AWL de schop in de grond rond de Johanneskerk.

In twee opgravingsputten tegen de noordgevel en het koor werd het uitkragende fundament van de kerk onderzocht. Er werden 17 lagen metselwerk onder het huidige maaiveld geteld. Onder de fundering werd een compacte puinlaag aangetroffen met daaronder opgebrachte gele grond.

In een derde put tegen de zuidgevel werd onder het muurwerk van de Johanneskerk een andere fundering gevonden. Het is een eerste kennismaking met resten van de kapel en daarmee ook het definitieve bewijs

dat de Johanneskerk inderdaad op de plek van de van de oude kapel is verzezen.

In een akte van 20 juni 1496 bericht Frederik van Bronkhorst, heer van Lichtenvoorde, dat hij in Lichtenvoorde 'een kapel heeft doen timmeren'. Naar aanleiding van deze zinsnede is wel geconcludeerd dat het hierbij dus om een houten kapel gaat. Deze interpretatie is nu door het gevonden muurwerk aan de Rentenierstraat definitief ontkracht. Onder 'timmeren' moet in de acte dan ook 'bouwen in algemene zin' verstaan worden. De kapel is daarmee, na het kasteel, het tweede bouwwerk in Lichtenvoorde dat in baksteen werd opgetrokken.

De kapel was gewijd aan Antonius Abt, een heilige die vanaf zijn twintigste jaar een kluzenaarsbestaan leidde. Aan het eind van de twaalfde eeuw werd hem ter ere de kloosterorde der Antonieten gesticht. Sint Antonius Abt werd ook vereerd als beschermheilige tegen besmettelijke ziekten.

De bouw van de kapel te Lichtenvoorde kwam tot stand met toestemming van de pastoor van Groenlo. Hier stond de moederkerk en dopen, trouwen en begraven diende in de kerk van Groenlo te geschieden.

In 1627 zijn flinke reparaties aan de kapel noodzakelijk. Om het een en ander te kunnen bekostigen wordt gecollecteerd onder de Staatse soldaten die in de zomer van dat jaar Groenlo belegeren. Stadhouders Frederik Hendrik schenkt '63 ritsen dakleyen' voor de herstelwerkzaamheden aan de kapel.

Al die inspanningen ten spijt wordt het in 1645 noodzakelijk de kapel wegens te grote bouwvalligheid te slopen om plaats te maken voor de huidige kerk.

Opgravingsresultaten

De fundering van de kapel wordt op 1.10 m onder het maaiveld gevonden. Er zijn nog zeven lagen metselwerk overgebleven. Het gebruikte baksteenformaat varieert van 26,5/13,0/6,0 tot 27,5/13,0/6,5 cm (l/b/h). Het blijkt dat een groot aantal bakstenen van de oude kapel in de fundering van de Johanneskerk hergebruikt zijn.

Het gaat om een muurwerk dat een hoek maakt. Op deze hoek staat een steunbeer. Het vormt de overgang van het schip naar het koor van de kapel. In westelijke richting (richting toren) zijn de twee volgende steunberen van het schip gevonden. In oostelijke richting is, vlak voordat het muurwerk onder de fundering van de Johanneskerk verdwijnt, nog een steunbeer van het koor aangetroffen.

Dat de Johanneskerk gedeeltelijk op de fundamenteën van zijn voorganger staat verklaard waarschijnlijk een aantal scheuren in het muurwerk van de kerk.

Onder de fundering van de kapel wordt zwarte humusrijke laag aangetroffen. Dezelfde laag werd geconstateerd tijdens de waarnemingen in 1991. Het lijkt erop dat de omgeving van de kapel voor de bouw erg drassig was.

Om verder scheefzakken van de toren van de Johanneskerk te voorkomen wordt begin januari 1996 de toren van binnenuit uitgegraven. Er wordt een

betonnen vloer gestort, rustend op een fundering van betonnen palen. De fundering van de toren kraagt aan de binnenzijde twee keer uit en reikt tot 2.06 meter onder het vloerniveau. Direct onder de fundering zijn op een aantal plaatsen grotendeels vergane planken geconstateerd. Ook konden vier eikenhouten funderingspalen worden ingemeten.

Bij het uitgraven wordt een compacte puinconcentratie aangetroffen. Daartussen worden ook menselijk botmateriaal, dakleien en een aantal zandstenen bouwfragmenten gevonden. Van het muurwerk van de kapel, dat volgens de reconstructie op de plaats van de toren heeft gelopen, is niets terug gevonden. Dat is niet verwonderlijk omdat onder de stenen fundering van de toren eikenhouten palen zijn geheid. Alle sporen van de kapel zullen ter plekke bij de aanleg van de toren gewist zijn. Aanvullend onderzoek bij de noordmuur van de kerk heeft op 6 april 1996 plaatsgevonden. Hierbij werden op 2 meter onder het maaiveld de onderste twee lagen van een muurwerk aangetroffen (baksteenformaat 25/6,5/11 cm). Hoewel de funderingsresten hoogstwaarschijnlijk onderdeel hebben uitgemaakt van de kapel is het niet mogelijk hieraan verder conclusies te verbinden. Hiervoor is er te weinig muurwerk waargenomen. Het gaat hier mogelijk om de restanten van een steunbeer.

De vondsten

Naast de fundering van de kapel werd gegraven om de opbouw te onderzoeken en in kaart te brengen. Hier werden een aantal scherven van een kan en een melkteil van grijsbakkend aardewerk gevonden. Onder de fundering werden fragmenten leer gevonden. Het lijkt erop dat de stukken eens deel hebben uitgemaakt van één voorwerp, misschien een foedraal. In ieder geval zijn het tot nu toe de oudst te dateren leerresten uit de gemeente Lichtenvoorde. Aan de hand van de vondstomstandigheden lijkt het aannemelijk dat het leer en de scherven tijdens de bouw van de kapel in de grond zijn gekomen en dus stammen uit het eind van de 15e eeuw. Bij het uitgraven van de kerktoren wordt door de werknemers van het bouwbedrijf een 51 cm lang fragment van een (gotisch) zandstenen raam gevonden. Helaas is het bouwfragment niet nauwkeurig te dateren vanwege het ontbreken van verdere vondstomstandigheden. Het ligt voor de hand dat het in de bodem is geraakt tijdens een eerdere restauratie. In principe kan het raamfragment ook stammen uit de tijd van de bouw van de Johanneskerk of zelfs afkomstig zijn van zijn voorganger, de kapel.

Reconstructie

De opgravingsgegevens van de Lichtenvoorde kapel zijn vergeleken met de overblijfselen van de kapel van Vragender (voor het eerst genoemd in 1444) en de kapel van klooster Engelhuysen in Groenlo (voor het eerst genoemd in 1442)(2). Helaas zijn in beide gevallen de overgang van schip naar koor niet aangetroffen. Wel valt op dat de steunberen van de kapellen in Vragender en Groenlo beduidend verder uit elkaar liggen (meer dan 4m) dan in Lichtenvoorde. Verder blijkt dat de muren van het schip tussen de 7 en 8 meter uit elkaar te liggen. Waarschijnlijk was dit een afstand die men in de

15e eeuw betrekkelijk eenvoudig kon overwelden.

Het meest opvallend is de afwijkende ligging van de kapel ten opzichte van de kerk. Het komt veel voor dat een kapel of kerk wordt opgevolgd door een (over het algemeen grotere) kerk op dezelfde plek. De meeste godshuizen werden zo gebouwd dat het altaar richting het oosten stond. De afwijking die opeenvolgende bouwfasen dan ook vertonen is miniem; hooguit enkele graden. Hierbij is dan duidelijk sprake van een fout bij de bepaling van het oosten. De oost-west oriëntatie heeft niet gespeeld bij de bouw van de kapel. De kapel maakt ten opzichte van de Johanneskerk een hoek van 27 graden. De afwijkende oriëntatie van de kapel is te verklaren wanneer we de noordelijke perceelscheiding van het kerkhof in het geheel betrekken. Waar nu een pad ligt, liep vroeger de gracht die het kasteelterrein van de nederzetting scheidde. Frederik van Bronkhorst lette bij de bouw niet op de gebruikelijke oost-west ligging, maar bouwde de kapel evenwijdig aan zijn kasteelgracht.

Ondanks het feit dat een aanzienlijk deel van de fundering aan de zuidzijde van de Johanneskerk is opgegraven blijft het moeilijk om zich een beeld te vormen van de kapel. Daarnaast laat het gevonden muurwerk onder de noordmuur van de kerk moeilijk plaatsen. Om iets zinnigs te zeggen over de lengte of breedte van het bouwwerk zijn geen of onvoldoende gegevens beschikbaar. De reconstructie kan dan ook niet meer dan een globale indruk geven van de ligging van de kapel.

Alleen waarnemingen tijdens graafwerkzaamheden *in* de Johanneskerk zouden in de toekomst meer uitsluitsel kunnen geven over de voorganger van de Johanneskerk, de kapel van Antonius Abt.

Namens de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde,

Godfried Nijs

Literatuur:

Nijs, G., De Kapel, in De Lichte Voorde nr. 33, pag. 9

Onderzoek naar een schedel

De archeologie bestudeert de overblijfselen van menselijke activiteit in de bodem. Funderingen, een oude grachtbodem en andere vondsten gunnen ons een blik in het verleden. Het ligt voor de hand dat af en toe ook overblijfselen van die mens zelf worden gevonden. Onderzoek naar deze resten kan waardevolle aanvullingen verschaffen over het leven in vroeger tijden.

Begraven in Lichtenvoorde

Na de verbreiding van het Evangelie wordt het gebruikelijk om de doden te begraven in afwachting van de terugkomst van Christus.

De overledenen werden in de regel gestrekt op de rug in het graf gelegd, met het hoofd naar het westen. De achterliggende gedachte hierbij is dat bij de opstanding der doden Jezus voor het Laatste Oordeel vanuit het oosten zal komen. De overledenen liggen met hun aangezicht in die richting.

De directe omgeving van de kapel en de Johanneskerk is waarschijnlijk van 1616 en in ieder geval tot 1828 als begraafplaats in gebruik geweest. Over het eerste jaar bestaat wat onduidelijkheid. In 1616 wordt de kapel overgedragen aan de Protestanten. De invloed vanuit het katholieke Groenlo blijft echter nog enige tijd bestaan, tot ergernis van Lichtenvoordes eerste predikant, Thomas Cuijminck.

Toch wordt vermoedelijk vanaf dat jaar in en rondom de kapel van Lichtenvoorde begraven. Zo wordt op 5 mei 1623 door 'die Borgemeister en de Kerckmeister to Lichteforde' een graf in de kapel verkocht aan 'Juncker Berndt de Rode tho Tongerlo'. Dat er inderdaad begraven werd blijkt ook in 1647 wanneer wordt bericht dat het door de bouw van de Johanneskerk noodzakelijk was 'de dooden te versetten'. Van invloed vanuit Groenlo is in die tijd niets meer te merken. Wanneer Jan Hendricus Burman 'Rigter to Lechtenvoerde' hier begraven wordt, komt er geen protest vanuit Groenlo. Een dodenregister van de Johanneskerk is bewaard gebleven van 1697 tot 1828(1). In de Johanneskerk en op het kerkhof werden de doden uit de toenmalige heerlijkheid Lichtenvoorde begraven. Soms is op verzoek van de familie de overledene in Groenlo ter aarde besteld. Ook veel inwoners van Lieveelde werden daar begraven.

Uit het register blijkt verder dat alleen welgestelden zich het veroorloven konden in de kerk begraven te worden. Ook binnen de kerk was er verschil: een graf op het koor kostte 10 gulden, terwijl voor elke andere plaats binnen de kerkmuren 6 gulden betaald diende te worden. De nabestaanden van 'gewone luijden' werd vermoedelijk niets in rekening gebracht. Hun dierbaren vonden hun laatste rustplaats op de dodenakker rondom de Johanneskerk. In de 19e eeuw gaat men steeds meer inzien dat het hygiënischer is om de doden buiten stad of dorp te begraven. In 1828 wordt de Algemene Begraafplaats aan de Lieveelderweg in gebruik genomen.

In 1829 wordt het bij de wet verboden voortaan in of rondom de kerk te begraven.

In Lichtenvoorde overleed Greetje Bosker op 13 maart 1828. Zij is de laatste die op het kerkhof bij de kerk werd begraven.

De doden werden zonder bijgiften begraven. Het is daarom niet verwonderlijk dat tijdens de opgraving vrijwel uitsluitend menselijk botmateriaal is aangetroffen(2). Enkele scherfjes roodbakkend aardewerk en een paar fragmenten van kleipijpen zullen tijdens het werk van de 'doodengraver' in de bodem terecht zijn gekomen.

Het overgrote deel van de botten lagen niet meer op hun oorspronkelijke plaats door eerdere graafwerkzaamheden rond de kerk. Met name de

aanleg van gresbuizen voor de afvoer van regenwater rondom de kerk heeft voor deze verstoring zorg gedragen. Alleen een klein gedeelte bij de noordmuur blijkt niet vergraven. Hier worden twee schedels 'in situ' gevonden. Dat het hier inderdaad niet verstoorde graven betreft bewijzen de aangetroffen wervels, sleutelbeenderen en ribben. beide schedels vertonen een groene oxidatieband die over de schedel en onderkaak loopt. Bij een schedel (s1) wordt een fragment van een kleipijp aangetroffen. Deze schedel is nader onderzocht.

De schedel

De schedel heeft een weinig geprononceerde wenkbrauwboog en een wat ronde, kleine onderkaak. Dit zijn kenmerken die typisch zijn voor vrouwelijke schedels. Zeker is een dergelijke determinatie op deze gronden echter niet. Een ander gegeven geeft echter de doorslag: over de schedel loopt een groenige band. In Alkmaar is tijdens opgravingen een dergelijke verkleuring alleen aangetroffen op schedels van vrouwen begraven gedurende de 18e eeuw. We gaan ervan uit dat het hier gaat om het restant van een zogenaamd dodenmutsje, geborduurd met goudbrokaat. In die tijd werd het als ongepast beschouwd wanneer vrouwen blootshoofd de kerk betraden. Zij werden ook met bedekt hoofd begraven. Mannen daarentegen werden alleen in een eenvoudig linnen hemd begraven. Het doodsmutsje is volledig vergaan maar de oxidatie van het borduursel heeft een groene verkleuring op de schedel achtergelaten(3). De doodsmutsjes werden met een band onder de kin gesloten, wat de verklaring is voor het feit dat bij de Lichtenvoordse schedel de verkleuring ook over de onderkaak loopt. Van de kist zijn alleen een aantal handgesmede spijkers teruggevonden, het hout is volledig vergaan en heeft geen sporen nagelaten.

Het gebit

Uit het onderzoek van het gebit komen een aantal zaken duidelijk naar voren(4). Uit het boven- en ondergebit ontbreken alle ware kiezen (molaren). Deze twaalf kiezen zijn al geruime tijd voor het overlijden verloren gegaan. Als laatste is de linker verstandskies (M3) van het ondergebit verloren gegaan. De tandkas is, in tegenstelling tot de andere, nog niet volledig dichtgegroeid. Ook van de rest van het gebit is weinig meer over. Het permanente gebit van de mens bestaat uit 32 tanden en kiezen. In dit geval zijn nog maar zeven elementen van over. Een aantal tanden is vermoedelijk na de dood verloren gegaan.

Waarschijnlijk was de vrouw bij haar overlijden in het bezit van twee kiezen en negen tanden. Van de gehele boven- en onderkaak zijn röntgenfoto's gemaakt. Hieruit blijkt onder andere dat een wortelpunt van een kies in de onderkaak (M1, links) in het kaakbot is achtergebleven. Daarnaast vertoont de lege tandkas van een 'valse kies' (premolaar P2) de kenmerken van een wortelpuntontsteking.

Bij alle nog aanwezige elementen is tandbederf (cariës) te constateren. Het gaat hierbij vooral om zogenaamde halscariës. De kans op deze vorm van tandbederf wordt groter naarmate het tandvlees zich terug trekt. Dit is een

proces dat zich vooral op latere leeftijd voordoet. Tandsteen is alleen in zeer lichte mate geconstateerd.

Uit het gebitsonderzoek blijkt dat de vrouw op een respectabele leeftijd moet zijn overleden. Daarnaast moet het eten voor haar in de laatste jaren van haar leven geen pretje zijn geweest. De maaltijden zullen uit niet veel anders dan halfvloeibaar voedsel hebben bestaan.

Identificatie

In de directe nabijheid van de skeletresten is een fragment van een kleipijp gevonden. Het pijpfragment is gedateerd. Hoewel het laatste cijfer van het jaar ontbreekt gaat het vrijwel zeker om het jaartal 1742. Kleipijpen zijn echte verbruiksartikelen. Ze gingen maar een korte periode mee; gemiddeld duurde het vermoedelijk minder dan een maand voordat het rookkanaal dichtgeslibd was of de steel brak. Wanneer we ervan uitgaan dat de kleipijp in de bodem is gekomen tijdens het uitgraven of dichtgooien van het graf, dan lijkt het aannemelijk dat we hier te maken hebben met een begraving uit het jaar 1742. Wat dat aangaat bieden gedateerde kleipijpen veelal betere mogelijkheden om tot een scherpe datering van een vondstcomplex te komen dan bijvoorbeeld munten die veel langer in omloop zijn.

In het al eerder aangehaalde begrafenisboek van de Johanneskerk zijn er van 21 mei tot en met 9 december 1742 in de kleine leefgemeenschap Lichtenvoorde niet minder dan 32 overlijdens geregistreerd. Een schrikbarend aantal van de sterfgevallen blijkt op zeer jeugdige leeftijd te zijn overleden. Dat is in die tijd zeker niet uitzonderlijk. In het register is niet bijgehouden waar in de kerk of op het kerkhof begraven werd. Alleen de notitie dat voor Harmen Tongerlo, Burgemeester en zijn vrouw elk zes gulden in rekening is gebracht wijst erop dat beiden in de kerk begraven zijn.

In de laatste helft van 1742 zijn zeven vrouwen op het kerkhof bij de Johanneskerk begraven⁵. Het is heel wel mogelijk dat het graf van één van hen aan het daglicht kwam tijdens de waarnemingen uitgevoerd door de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde.

Namens de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde,

Godfried Nijs

Literatuur:

Nijs, G., Onderzoek naar een schedel, in De Lichte Voorde, nr. 33, pag. 14

8. Opgraving havezate Harreveld – Opnieuw de grond in (1996)

Vooraf

Al in 1994, bij de opening van justitiële behandelinrichting 't Anker in Harreveld, was er sprake dat het gebouw ooit met een vierde vleugel uitgebreid zou worden. Deze bouwactiviteiten zijn voor december van dit jaar gepland.

De Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde (onderdeel van de Vereniging

voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde) volgt de bouwplannen op dit historische terrein met meer normale belangstelling. De opgraving en het archiefonderzoek voorafgaande aan de opening van 't Anker resulteerde in een vrij nauwgezet beeld van het kasteeltje dat eens op deze plek stond. Een en ander leidde tot de publicatie Harreveld doorgrond, historisch-archeologisch onderzoek naar 'eene olde haevesaete'.

In goed overleg met Frentropstichting (de grondeigenaar) en de provinciaal archeoloog, gaat op de plek van de nieuwbouw op woensdag 10 juli 1996 de eerste schop de grond in. De firma Dusseldorp heeft die middag een kraan beschikbaar gesteld. Al snel wordt de grachtbodem aangetroffen en 12 meter muurwerk blootgelegd. Aan de hand van de gebruikte baksteen wordt duidelijk dat we te maken hebben met bebouwing die eens onderdeel uitmaakte van de havezate. Er worden dikke eikenhouten palen gevonden aan de binnenzijde- maar vooral aan de buitenzijde van het muurwerk. Het gaat hier waarschijnlijk om een versteviging van de fundatie. Alleen 'om de hoek' is een beschoeiing aangetroffen.

Vondsten uit de gracht

De gracht is eeuwenlang als afvalvat gebruikt. Naast slachtafval worden ook botanische resten (o.a. eikels, beukenootjes, kersen- en perzikipitten) gevonden. Dit materiaal zal door experts van de ROB worden onderzocht.

Een greep uit de andere vondsten: fragmenten van een leren schoen van een type dat nog niet eerder op Hareveld is aangetroffen, een groot gedeelte van een steengoed veldfles (1550-1650), een ivoren luizenkam, een koperen speld, een pistoletkogel, zandstenen bouwfragmenten (met name van raamkozijnen), glas-in-lood, een mes met houten heft. Verder behoren tot de opvallende vondsten een kruisboogpijlpunt (1400-1450) en een zgn. vierpas-vensterglas uit het einde van de 16e eeuw met een gedeeltelijk bewaard gebleven gebrandschilderde tekst. Veertig glasscherven konden worden samengevoegd tot een roemer met gladde noppen (1625-1675).

Opvallend is dat tot nu toe nog geen enkele creamware-scherf gevonden is. Tijdens de voorgaande opgraving is hiervan vrij veel gevonden. De jongste goed dateerbare vondsten stammen uit de periode 1700-1750. Het ontbreken van eind 18de-eeuwse vondsten (o.a. creamware) suggereren dat dit gedeelte van de gracht in die tijd al gedempt was.

Na documentatie en eventuele conservering/restauratie zullen de bodemvondsten een plaats vinden in de permanente vitrine van 't Kempken, het dorps huis van Harreveld.

In de prehistorie hielen zich al mensen in Harreveld op...

Achter het muurwerk tekent zich in het profiel een 'zandkopje' af. Dit zand is na de laatste ijstijd afgezet. In de gracht, tussen het bouwpuin, wordt een vuurstenen boortje gevonden. Het werktuigje is met het gele zand tijdens de

sloop van de havezate in de gracht beland. Een aantal afslagen worden in het zandkopje in situ gevonden. Inmiddels hebben Peter Schut (ROB), Willem Doodeheefver en Jos Deebeben (ROB) het vuursteenmateriaal bekeken. Ze dateren ze in de periode van 9.000 tot 11.000 jaar voor Christus. De werktuigjes worden toegeschreven aan de Tjonger-cultuur. Het gaat hierbij in ieder geval om de vroegste tekenen van menselijke activiteit in een archeologische context in de gemeente Lichtenvoorde.

Vooraf werd aangenomen dat de eerste mensen zich rond de 14de eeuw in Harreveld vestigden. Uit deze vondsten blijken zich al duizenden jaren eerder mensen in directe omgeving hebben opgehouden. De reden dat juist hier in het begin van de 15de eeuw een kasteeltje werd gebouwd is dezelfde waarom in de prehistorische mens deze plek uitkoos voor zijn (tijdelijke) jagerskamp: een natuurlijke verhoging in het landschap.

Er zijn meer aanwijzingen gevonden die een eerdere bewoning op deze plek suggereren. Zo werden in het zandkopje een aantal paalsporen gevonden die zeker dateren voor de bouw van de havezate. Daarnaast zijn er scherven gevonden van kogelpotaardewerk en grofwandig steengoed die thuis horen in de 13de/14de eeuw, dus ruim voor de stichting van de havezate.

Vervolg

Dhr. Van Straalen (RDMZ) en drs. Bosman (provinciaal archeoloog) hebben inmiddels de opgraving bezocht. Eind augustus is met behulp van een graafmachine het muurwerk verder gevolgd en het zandkopje ontgraven. Bij het vrijleggen van de beschoeiing werd een rijkversierde Westerwaldkan gevonden (datering rond 1600). In hetzelfde vlak werd (alweer) een vuurstenen spits aangetroffen. De nieuwe opgravingsput beslaat zo'n 100m².

Op 26 oktober is begonnen met het in kleinere vakken opgraven van het zandkopje. Het vrijkomende zand is grotendeels gezeefd.

Het meeste vuursteenmateriaal is echter gevonden in een grijze laag van scherp zand. Wellicht gaat het hier om een spoellaag. Er zijn in totaal al zo'n 80 vuursteenfragmenten tijdens de opgraving gevonden.

Ook kwamen tijdens het graven binnen de bebouwing weer vondsten te voorschijn die moeten stammen van voor de bouw van de havezate. Een gedeelte van een kan van ruwwandig steengoed wordt voorlopig in de 13e eeuw geplaatst. Het meest overtuigende bewijs van bewoning voor het ontstaan van het kasteeltje is wel de vondst van een afgebrande paalstomp die is opgenomen in het muurwerk van de havezate. Men moet deze paal zijn tegengekomen tijdens de bouw van de havezate.

Een tweetal eikenhouten palen is geborgen voor dendrochronologisch onderzoek. Aan de hand van jaarringenonderzoek, uitgevoerd door de Stichting RING, zal getracht worden de houtmonsters te dateren. Dit onderzoek is financieel mogelijk gemaakt door de Frentropstichting, de grondeigenaar.

Het muurwerk, de grondsporen en de paalresten zijn ingetekend en gewaterpast. Ook is het oostelijke profiel ingemeten en getekend.

Op 15 december 1996 is de opgraving afgesloten. Met de aannemer die het grondwerk zal verrichten zijn afspraken gemaakt, zodat ook tijdens dit werk archeologische waarnemingen kunnen worden verricht.

Afsluiting Opgraving Harreveld II (oktober 1997)

Tijdens het uitgraven van de bouwput ten behoeve van de uitbreiding van 't Anker in Harreveld kon het al eerder aangetroffen muurwerk verder vervolgd en ingemeten worden.

Helaas moest ook deze fundatie van het Achterhoekse kasteeltje wijken voor de nieuwbouw. Tijdens dit werk bleek dat er een zware houtconstructie in het muurwerk opgenomen was. Omdat duidelijk is geworden dat het 16e-eeuwse muurwerk gebouwd is in een 15e-eeuwse (gedempte) gracht wordt deze houtconstructie gezien als een extra fundering van het muurwerk.

Met deze laatste activiteit heeft de AWL opgraving Harreveld II afgesloten. Nu kan gewerkt worden aan de definitieve beschrijving en interpretatie van het gevondene...

Literatuur

Nijs, G., Opnieuw de grond in, aanvullend archeologisch onderzoek havezate Harreveld, Aalten, 1999

Nijs, G., Opgraving havezate Harreveld II, in De Lichte Voorde, nr. 35, pag. 21

Nijs, G., Vierpasvensterglas uit de Harreveldse gracht, in De Lichte Voorde, nr. 35, pag. 23

Nijs, G., Opnieuw de grond in... Een rijkversierde kan uit de Harreveldse bodem, in De Lichte Voorde, nr. 38, pag. 30

9. Opgraving Ganzenmarkt Lichtenvoorde (1997)

Vooraf

Het was al een aantal jaren bekend dat de oude schuur van Ter Bille aan de Ganzenmarkt gesloopt zou worden.

Voor de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde, onderdeel van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde, was er reden genoeg om in actie te komen toen duidelijk werd dat het bodemarchief onder de schuur hierbij verloren zou gaan. De locatie op de Ganzenmarkt is interessant omdat onder de schuur de kasteelgracht verwacht mocht worden, de gracht die eens het kasteelterrein van de nederzetting scheidde.

Al in een vroeg stadium werd contact opgenomen met de provinciaal archeoloog van Gelderland en de gemeente als grondeigenaar. De provinciaal archeoloog verleende zijn toestemming voor het doen van archeologische waarnemingen. De gemeente Lichtenvoorde deed iets unieks: bij het afgeven van de sloopvergunning werd een clausule ingebouwd waarin vastgelegd dat de AWL na de sloop enkele weken de tijd zou krijgen voor de opgraving. Ook de buurtbewoners werden hiervan schriftelijk op de hoogte gebracht. In de regel is opgraven een permanente race tegen de klok. Haastwerk door onvoldoende tijd zorgt er dan voor dat lang niet alle gegevens uit het bodemarchief gehaald kunnen worden. Door de handelwijze van de gemeente kon nu de opgraving rustig voorbereid en uitgevoerd worden. Hierdoor hebben we nu een gedetailleerd beeld van dit

stukje gracht. De door de gemeente Lichtenvoorde gevolgde procedure getuigt van verantwoordelijkheid voor het archeologische erfgoed.

Het liefst zouden wij zien dat de gemeente Lichtenvoorde in de (nabije) toekomst, samen met andere Achterhoekse gemeenten, over zou gaan tot de aanstelling van een professionele regioarcheoloog. Alleen zo zou het bodemarchief in de regio op een verantwoorde manier beheerd kunnen worden. Zolang dit nog niet het geval is, is de handelwijze van de gemeente bij de voorbereiding van de opgraving aan de Ganzenmarkt, zeker voor herhaling vatbaar.

De opgravingsput

De opgravingsput beslaat het hele oppervlak van de voormalige schuur (10x3m) en is voor ons uitgegraven door slopersbedrijf Prinsen uit Bredevoort. In de put werd op 1.50 m onder het maaiveld een drietal beschoeiingen gevonden, vermoedelijk van elsenhout. Na verloop van tijd zal de eerste beschoeiing vergaan zijn. In die tijd is ook de gracht gedeeltelijk verland. Men heeft zich bij het vervangen van de beschoeiing niet de moeite getroost de gracht opnieuw uit te diepen. Blijkbaar was hier geen (strategische) reden voor. Het verlande stuk tussen de oude en de nieuwe beschoeiing werd volgestort met afval en puin. Het gevolg hiervan was dat de gracht na verloop van tijd steeds smaller werd. In het midden van de 19e eeuw was de gracht niet meer dan een stinkende sloot en besloot het gemeentebestuur de grachten van Lichtenvoorde in verband met de volksgezondheid te laten dempen. Dit werk werd door de omwonenden gedaan en verklaart de grote hoeveelheid puin en scherven uit deze periode.

In de put werden ook een drietal eikenhouten palen gevonden met daarop een 48 cm brede eikenhouten plank die evenwijdig aan de gracht lag. In eerste instantie werd ervan uitgegaan dat het hier ook om een beschoeiing ging, maar nader onderzoek wees uit dat we hier met een fundering te maken hebben. Omdat de ongeroerde grond zich ter plekke op meer dan 3 meter onder het maaiveld bevindt heeft men hier als fundering palen in de grond gedreven. Op de plank kon de eerste laag stenen gemetseld worden. Het gaat waarschijnlijk om 18e eeuwse bebouwing.

De vondsten

Allerlei afval is in de loop der eeuwen in de grachten terecht gekomen. De vondstconcentratie is het dichtst tussen de beschoeiingen in de bovenlaag van de gracht omdat toen moedwillig afval is verzameld om (een gedeelte van) de gracht te dempen. Het is dan ook geen verrassing dat het merendeel van de vondsten uit de eerste helft van de 19e eeuw stammen. Het gaat vooral om grote hoeveelheden steengoed uit Vreden, o.a. kruiken, voorraadpotten en een pispot die redelijk te reconstrueren zijn. Een tweetal borrelglasjes stammen uit dezelfde periode. Ook kwam een 17e eeuwse zalfpotje uit de gracht te voorschijn. Ook uit die periode stamt een houten mesheft dat helemaal omwikkeld is met koperblik. Uit de 17e en 18e eeuw stammen verschillende grof gemaakte borden van Delfts wit en majolica. Een

bord is voorzien van een stichtelijke spreuk: "Doet wel die geene die U haten". Van een ander bord kon de tekst (nog) niet ontcijferd worden. De oudste vondsten uit de gracht stammen uit de 14e eeuw. Het gaat hierbij om steengoed uit het Duitse Siegburg.

Tot slot

Aan de hand van oude kaarten en eerdere opgravingen in het centrum van Lichtenvoorde wordt steeds duidelijker hoe de grachten om het kasteel en de nederzetting gelopen hebben.

De opgraving aan de Ganzenmarkt is wat dat betreft weer één stukje van de grote puzzel.

Namens de Archeologisch Werkgroep Lichtenvoorde,

Godfried Nijs

10. Opgraving D'n Insheter (1999)

Deze locatie ligt in de oude kern van Lichtenvoorde, aan de Varkensmarkt. Er worden dicht onder het maaiveld funderingen gevonden die, gezien de begeleidende vondsten, uit de 18de – 19de eeuw stammen. Er worden twee putten aangetroffen. Bij een put wordt tussen de putstenen een duit uit 1802 gevonden. De put blijkt 3 meter onder het maaiveld gefundeerd te zijn op palen van beukenhout. De tweede put is voorzien van een gemetselde koepel die is afgedekt met een haardplaat. Op de plaat een allegorische voorstelling van Europa. Datering 1650 – 1700.

Literatuur:

Nijs, G., Een afgedankte haardplaat op een put, in De Lichte Voorde, nr. 40, pag. 17

11. Opgraving Patronaatsstraat Lichtenvoorde (2003)

Vooraf

Toen duidelijk werd dat het pand van de fa. Heusinkveld aan de Patronaatsstraat plaats moest maken voor nieuwbouw werd hierover contact opgenomen met de provinciaal archeoloog van Gelderland.

Uit historisch onderzoek was namelijk naar voren gekomen dat ter plekke vermoedelijk vanaf de 17de eeuw sprake is van bewoning.

Via een zogenaamd artikel 41 formulier is bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek toestemming gevraagd om archeologisch onderzoek uit te voeren.

Deze toestemming werd op 21 oktober verkregen.

1 november 2003

Evenwijdig aan de westelijke gevel van het gesloopte pand werd op zaterdagmorgen 1 november tegen 9 uur de eerste proefsleuf gegraven. Hierin werden geen funderingen aangetroffen. De grond bleek erg verstoord:

boomwortels, een betonnen rioleringsbuis en de stort van een grote hoeveelheid puin hadden hiervoor zorg gedragen. De proefsleuf werd ongeveer 80 cm diep hierin werd wel een mogelijke funderingsleuf gevonden die Ook kwamen de eerste vondsten aan het daglicht: met name scherfmateriaal van Keulse zuurkoolpotten uit het Westerwald, muntjes, glaswerk, een musketkogel en de ketel van een kleipijp. Bij de achtergevel van het gesloopte pand werd het volgende vlak aangelegd. Hierin werd een rechthoekige (beer)put ontdekt. In de bovenlagen hiervan werd as, steenkool en ander zeer recent materiaal aangetroffen. Een andere fundering is opgebouwd uit beduidend oudere bakstenen dan de beerput. Over de betekenis van deze muurresten kan nog niets zinnigs gezegd worden.

12. Opgraving Korte Rapenburgsestraat (2005)

Als gevolg van het nieuwe centrumplan zal Lichtenvoorde de komende jaren flink op de schop gaan. Voorbeelden hiervan zien we nu al aan de Korte Rapenburgsestraat. In een van de bouwputten is de gracht aangetroffen die eens de nederzetting Lichtenvoorde heeft omgeven. In 1991 is aan de Rentenierstraat 4, op een steenworp afstand, ook een gedeelte van deze gracht opgegraven (zie periodiek nr. 24). Het aangrenzende perceel (de werkplaats van Rensing Light Design) zou nu, bijna 15 jaar later, onderzocht kunnen worden.

Ondanks dat het terrein archeologisch vrij gegeven is, genoeg redenen voor de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde om tot actie over te gaan.

Op dit moment worden de vondsten schoongemaakt, getekend en gerestaureerd. Daarna zullen ze worden tentoongesteld in de vitrine in de bibliotheek. Een uitgebreid verslag van de resultaten zal gepubliceerd worden in de periodiek van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde.

Namens de Archeologisch Werkgroep Lichtenvoorde,

Godfried Nijs

BIJLAGE 5 SCHEMA PLANONTWIKKELING BIJ BODEMINGREPEN

